

89

5216

2 JUN 1915

ANUL al II-lea.

1-15 IUNIŢ 1869.

UNIVERSITATEA DE
PUBLICAT

ALBINA PINDULUI

LITERE, ŞCIINŢE ŞI ARTE.

Redactor: GRIGORIE HARALAMB GRANDEA.



SUMAR:

- | | |
|---|--|
| VERSIFICĂŢIA ROMÂNĂ. studiu de Gr. H. GRANDEA. | LAMARTINE. studiu de Gr. H. GRANDEA. |
| VECINELE. glumă de Gr. H. GRANDEA. | LACUL. poezie din Lamartine. tradusă de Gr. H. GRANDEA. |
| VIATA LUI VODA HANGERLIJE. manuscris anonim dela anul 1800. | TESTAMENTELE POLITICE: Petru cel Mare al Rusiei şi Stefan cel Mare al Moldovei, de Gr. H. GRANDEA. |
| ORATIE DE NUNTA. culesă de STEFAN STOICA DE SALA. | MISCELANA de Gr. H. GRANDEA. |
| O NOAPTE LA TIRGOVISTE de C. CĂBLOVA. | ELENA de V. DIMITRESCU |
| COLUMNNA LUI TRAIAN. studiu de Gr. H. GRANDEA. | SERBAREA ONOMASTICĂ A LUI ION GUTENBERG, de Gr. H. GRANDEA. |
| LACUL DELA DRĂGOIESCI de D. BOLINTINRANU. | CRONICĂ LITERARĂ de SALVANDU |

22 OCT 1915

ALBINA PINDULUI

Ut corpora lente augetur, cito
extinguuntur, sic ingenia studiaque op-
presseris facilius, quam revocaveris.

TACIT in AGRICOLA.



Precum corpi cresc inctet și într'un
moment se nimicesc, tot așa geniul și
talentele mai facil se înăbușesc de cât
se însufleșesc. **TACIT** in AGRICOLA.

Versificația română.

Versul nu este poezia.

Versul este forma ritmică prin care espi-
măm ideile; iar poezia este espresia entusiastă
a acelei treime care este sufletul și esența fru-
mosei arte, adică a binelui, adevărului și fru-
mosului.

Ceea ce este lutul din care olarul face un
vas, este poezia; iar una din formele vasului,
este versul.

Aceste două nu se confund, dar se combin
pentru a câștiga forță.

Citiți una din odele poetei Safo Grația,
dulceța, vehemența și pasia, cari strelucesc
în imagine și idei, sunt poezia. Iar cuvintele
prin cari sunt exprimate aceste idei frumoși,
și în cari cuvinte admirăm caldența, armonia,
concordarea, eleganța, acest tot este versul.
Traduceți acum aceea odă în prosă. În vorbi-
rea liberă: poezia va rămânea și va streluci
în totă splendoră, versul va peri și cu el va
peri și muzica exprimării.

Arta de a face versuri, se cheamă versifica-
ție. Înainte d'a ne ocupa de versificație, să
ținem câte-va cuvinte de ortoepie sau pronun-
țarea măsurată a silabelor și cuvintelor.

În pronunțarea cuvintelor, afară de articu-
larea particulară a literilor din cari se compun,
trebuie mai cu seamă să luăm atenție la
silaba accentuată. Accentul prosodic sau tonic
este o înălțare de voce care se simte la
silaba unui cuvânt polisilab, așa în cât această
silabă, izbînd auzul într'un mod mai simțitor
de cât cele alte, pare că le domină. Așa în
cuvintele vedere, lîmă, amor, silabele în-
semnate cu \sim sunt forte sau lungi, iar cele
însemnate cu \sim sunt slabe sau scurte

Accentul, în cuvintele polisilabe, este: 1) pe
silaba radicală: mîrgere, amor, bătere,
etc.; 2) pe terminație; 3) pe prepoziție; 4) în
cuvintele compuse pe prefisa: încant, în-
dăm.

De aci se vede că accentuarea vorbelor în
limba română este foarte variabilă, și numai
un dicționar ne poate arăta care este silaba
accentuată, căci, cu toate sforțele filologilor
noștri, nu avem regulă în această privință.
Vom observa numai că vorbele, fiind înso-
țite de alte vorbe, au une-ori o accentuare
diferită de aceea ce au izolate.

Versificația română este fundată atât pe
numărul silabelor, cât și pe accentul prosodic.
De aceea versurile se numără după pi-
etore, ca în greacă și latina. Piciorul său
metru, în română, se formează prin unirea
a două sau trei silabe, cu accentul prosodic
pe una din ele.

Metrele cari se pot uita în românește sunt
șese:

1. Jambul, compus de două silabe, cu ac-
centul pe cea din urmă: vedeă, cântă,
amor.

2. Horeul sau troheul, compus de două
silabe, cu accentul pe cea d'înteu: laud,
băte.

3. Piricul format de două silabe neaccen-
tate $\sim \sim$ ca în cele două d'înteu silabe din
vorba adormire. Piricul în mijlocul unui
vers poate ține locul unui jamb sau horeu.

4. Dactilul, format de trei silabe, cu ac-
centul pe cea d'înteu, $\sim \sim \sim$ frundele,
vaile.

5. Amfibrahul, format de trei silabe, cu
accentul pe a doua $\sim \sim \sim$ cantare, iu-
bire.

6. Anapestul, format de trei silabe, cu
accentul pe cea din urmă $\sim \sim \sim$ lau-
dat, resbunat.

Versurile compuse de metre, se numesc
după numele metrelui din care se compun.
Sunt versuri de șese, cinci, patru, trei, două
și chiar un metru, și cari se pot numi iambice,
horaice, dactilice, amfibrahice, anapestice,
dactilo-horaice, anapesto-iambice, după cum sunt com-

puse: sau de un fel de metru, sau din amestecul diverselor metre.

Versurile cari se pot usita in Romănesc sunt următorele:

(1) Esametrul, sau versul dactilo-horaic de șese picioare. In care cele patru d'antefă sunt dactile sau horeuri, al cincilea un dactil și al șeselea un horeci. Se pöte usita in poemele epice. Es.

1) — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — —
2) — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — —

1) Musă, inspiră me, lira'mi să murmure cāntec sântec.

2) Focul cade peste fără, vāle fumeg.

(2) Horaicul de șese metre se pöte usita in pöeme epice și didactice, tragedii, comedii, satire, epistole, elegii, idile. Esempu:

Varsă calde lacrimi, plānsul teü m'alina.

(3) Horaicul de patru metre, se pöte usita in ode și alte poesii lirice; iar cel de trei, doă și unul, in cāntece și alte poesii usore:

1) — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — —

2) — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — —

1) Cingo cupa mea de rose.

2) Vin la mine, dragă!

(4) Iambicul de șese, cinci, patru metre pöte să facă efect in satire.

Să rid acum e tot ce pot.

(5) Dactiliul nu se pöte intrerumina de cât eu doă, trei sau patru metre; ca mai multe devine olositor. Esempu:

Perul pe umere, zefru'l légănă.

(6) Dactilul-horaic de patru, trei și doă este mai preferabil de cât dactilul. Bolintineanu in epopea Tratanida a usitat dactilul pur și dactilul-horaic.

Năptea își scutura roba cu stelele,
Roba sa undulă lină pe lume;
In creștorele'i palide, umede,
Fălăc orela fără de nume.

Bolintineanu.

(7) Amfibrahul de patru, trei și doă metre, se pöte usita in elegii, idile, etc.

Ca robul ce cāntă amar in robie,

Bolintineanu.

(8) Anapesticul de patru pînă la un metru se pöte usita in ode:

Călărețul s'aruncă pe calul spumând.

(9) Anapestul-Iambic este preferabil anapestului. Esempu:

Când murmura isvorului tu ascultai.

— — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — —
Me lănași să plāng că s'a doa in cer.

Aceste versuri se pot combina între dinsele. Aci stă toată abilitatea versificatorului. a sei să alegă versurile cari se pot mărita cu idolele ce ele esprim.

Cesura este o pauza care tate versul in doă părți cari se numesc enistiluri. Es.

— — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — — | — — — — —
un glob de aur | luna strelcuța
p'o vale verde | ôstea lui dormia.

Bolintineanu

Când cesura tate un cuvint, este defectuoasă. Es.

P'o vale abu | rindă el dormia.

Versurile pot fi terminate ori cu o silabă accentuată sau forte, ori cu o silabă neaccentuată sau slabă. In cazul întetă terminația este masculină. In cazul al doilea este feminină. Es.

Luna veghiază, marea suspină, (fem.)
Zefru'l nopței sullă ușor, (masc.)
Nava despica unda cea lină, (fem.)
In străin plānge singur de dor (masc.)

Din cauza acestet terminări, rezultă că versurile de acelaș metru, n'au toțe acelaș număr de silabe. Cele cu terminația masculină, au o silabă mai puțin de cât cele feminine.

Uniformitatea sunetului la vorbele 'cu cari se termin versurile, se numesce rimă, și acestă rimă, după terminație, este și cea sau masculină sau feminină.

Audul cere ca o rimă feminină să rimeze cu alta feminină.

Tot de odată se cere și ôre care simetrie in rime. Așa rimele pot să fie plate ca in:

P'un picior de plăt, 1
P'o gură de raif, 1
Iecă vin in cale, 2
Se cobor in vale 2
Trei turme de miei 3
Cu trei ciobănei. 3

Sau Incrucigate, ca:

Am o cupa minunată. 1
O feciără ca un crin. 2
Care de auor me iubată, 1
Suridënd inui tönă vin 2

Sau amestecate. Aceste rime se usitez in stante. Stantă sau strofa se chiamă un ôre-care nuner de versuri, după cari sensul este finit și complet. Esempu:

„Termul acuma inui desvălesce 1
Dulci savenire, scumpe comori: 2
Aerul perei me 'ntinerese; 1
Inima, peptu'mi salt in fiori, 2
Căci vedăff fumul 3
Dela căminul 3

Înde se scrisse a mex prunciei 4
 O dragă țără, 5
 Îccă-me țără 5
 P'a tele plăsurî cu bucurie. 4
 Chînuri, durere, stăși la hotar. 6
 D'acum înainte sempoanîl junie 4
 Sîrbe al păcei dulce nectar. 6

GR. II. GRANDEA.

Vecinele.

Peste drum de mîncă
 Sunt două vecine:
 Ângeri pămîntescî
 C'ari îmi auint
 Ângeri cerești
 Cu aripi d'argint.

L'na e hălăie:
 Splendidă vâpăie
 P'are 'n ochi mei,
 Cînd o ved ședînd
 La ferôstra ei,
 Pîntre flori rișînd.

Alta este brună,
 De amor nebrună;
 Ochi'i ardători,
 Ochi'i plîi de foc,
 Cînd se las pe flori,
 Ele 'n flacări joc.

Dragele vecine
 Sunt sorori... și 'n mine
 Sîmț ardînd mereu
 Dorul cel mai viu,
 Pentru care?... Deî!
 Nu pot ca să știu!

GR. II. GRANDEA.

Domnia lui George Hangerliu.*)

La lătul 1798 a venit Domnul țerei George Hangerliu voevod, trimis de la puternica P'ortă a Tarigradului, și intrînd în Bucuresci cu halafii, după obiceiul Domnilor, a mers la casele Domneset, și ședînd în scaun, totă boierimea 'i s'a închinat și 'i a sărutat mâna. Acest Domn a fost ciracul unui Căpitan-pașă și acest Căpitan-pașă era lubit de imperatul, căei ori-ce cerea de la imperatul 'i se da și ori-ce cuvînta la imperatul 'i se asculta și în faptă se punea: pentru căel cadlna lui era posadnica imperatului, adică curva cu dîmsul, precum mulți din cei aleși spuneau. Cerînd Căpitan-pașă la imperatul să facă Domn acestei țeri pe Hangerliu, ciracul adica sluga lui, 'i a făcut.

Deci rînduînd hoteriile și aședînd trebile țerei, a început indlata a face gătire de oști, dînd pornică pe la tôte isprăvnicile să scrie

* Acest *manuscris anonim* l-am aflat la Domnul Cr. Ionițe din Tirgo Jiuului.

bucatele ômenilor și să strângă zaherea: grâu, orz, vaci, oi, unț și altele ce trebuiesc oștilor. Au început a veni oști asupra cetăței Diului ca să scôță pe Pasvantoglu din cetate cu rehoțu și să bată cetatea să o sfărâme, fiind-că se făcuse din puterea lui ca un pașă și luase cetatea în stăpînirea lui, cămîndu-se de către imperatul.

Dar să cuvîntăm de începutul lui Pasvantoglu.

Acest Pasvantoglu era ostaș dianț, odabasa. între ostași turci. Fusesse în respirița nemților sub stăpînirea lui Mavroglieni cu lefêoa sa. După ce s'a făcut pace, aflîndu-se în cetate, a început a se arăta mai mare ca o aga între cei alți cetățeni agale, și a se înalta cu firea, și unindu-se cu agalele cetăței, 'i a tras pe toți a 'i fi ghidolăși și a urma după gândul și socotela lui. Fiînd măestru și chitac la minte, peste puțină vreme a amăgit pe toți a'î primii sfatul și a 'i avea pe el mai mare și fruntaș între tôte agalele. Deci fiînd în cetate un pașă aședat de imperație, Pasvantoglu a început a 'i sta împotriva la trebile și poruncile pășesci, dîcînd ca ceea ce este să facă pașă și să poruncescă în cetate și în tot sarbatul, să fie și cu scirea lui, căei este cetățen vechiu de moșie și este aga chistită de tôte agalele. Așa dar pașei nu părea bine de împotrivirea Pasvantoglului și se scîrbla, și a pus în gând să omôre pe Pasvantoglu ca pe un vrășmaș și împotrivoritor lui, și 'i rumpe viața. Dar Pasvantoglu, forte cu luare amînte, se pădîa și 'și-a strîns călăva beșlii pentru pașă, dîndu-le lefi bune. Erau tôte agalele la un gând și la un sfat cu el.

Pașă căuta prilegiu cum ar face să tafe sași să împusse pe Pasvantoglu. Odată s'a sculat pașă și eșind din sarafu să se plîmbe prin cetate cu pașalii lui, și umblînd prin cetate pe ulițe într'o parte și într'alta, facutu și a cale să treacă pe lingă casa Pasvantoglului. Cînd s'a'î apropiat de casă, s'a'î răpedit de ce sau cînei-spre-dece țurei pașalii înarmatî, dînd năvala să între ca să omôre pe Pasvantoglu. Dar Pasvantoglu a strigat să dea beșlii cu foc din șisnele și din pistole spre aparare. Începînd beșlii a da foc, s'a'î tras țurei pașei înapoi. N'a putut pașă să 'și împlinească pofta și s'a întors la saraful lui. Iar Pasvantoglu dacă a vedut așa, a eșit din cetate la un sat mic unde și casă avea și de loc s'a dus la armăneli de 'și-a strans oște de țurei, armăuți, ca cînei sufe voiniei aleși de rehoțu, dîndu-le lefă mare. Ședînd Pasvantoglu acolo cătă-va vreme, pașă socu-

tiind că acolo la sat va putea să omóre pe Pasvantoglu, fiind afară, mai cu înlesnire de cât în cetate. Eșind dar el cu mai mulți turci pașali și mergând la satul Pasvantoghlului, a trimis înainte vestitor să spună lui Pasvantoglu că pașa vine în plimbare la Domnia lui și este să 'l poftască la ziafetul care vrea să 'l facă. Pasvantoglu îndată s'a gătit cu ôstea lui și a eșit întru întâmpinarea pașei, înarmați și gătiți de a da foc. Iar pașa vedând că Pasvantoglu a eșit înainte 'l cu putere de ostași înarmați și nu va putea isprăvi nimic la socoteala lui, a heretisit pe Pasvantoglu cu vicleșug și 'l-a poftit la ziafet. Pasvantoglu a respuns pașei că multumesc pentru chîmărire la ziafet, însă Măria Sa nu caută să 'l ospăteze la ziafet ci caută să 'l omóre. Pașa dacă audi așa, a strigat să dea foc pașali ca dora îl vor împușca. Pasvantoglu fiind gătit cu toți ai lui, încău dat foc. Pașa s'a tras mai înapoi și lovindu-se uni cu alții, au cădut mulți din amândouă părți. Biruindu-se pașali au dat dos. Ostași Pasvantoghlului 'l-au gonit pînă 'i-au băgat în cetate. Pașa înainte a intrat în cetate și Pasvantoglu a scăpat viu nevătămat. Mai strângând ôste cu toți ca la o mie și cu privilegiu de vreme, prin înscințarea agalelor ghiollasilor lui, a intrat în cetate, și s'a dus la casa lui. Îndată s'a apucat de și-au făcut țarie împregiur de parmaei groși, făcând și metereze. Mai sfătuiindu-se cu agalele, prietenii lui, făcându-se una cu Pasvantoglu, au trimis de a se numi și a fi Pasvantoglu hahan cetăței Diul. Deci Pasvantoglu numindu-se hahan, a împregiurat saraful pașei cu ostași de ai lui, puind străji cu țarie la porți ca să nu iasă nimeni afară, iar care va îndrăzni să iasă, tăiat să fie. Pașa înscințându-se de închiderea lui în sarafu, a scris pitac la Pasvantoglu: „Bre! ce este această zurba ce o faci tu?” Pasvantoglu 'i-a dat respuns: „Zurba Măria Ta fact, de cauti să me omori. Dacă au pus paznici sarafului Măriei Tele, să te odihnesci, să mănâci și să bei, fără grige, în liniște și în pace, lefioați se va da. Iar pentru trebile cetăței și ale sarafatului voșu purta ești grige, ca un hahan al cetăței.”

Pașa vedând așa s'a scărbit și s'a intristat. Peste câte-vă zile iar a trimis pitac lui Pasvantoglu să ridice ostași lui dela sarafu că vrea să iasă la plimbare. Pasvantoglu 'i a dat respuns că 'l va lăsa pentru hatâr iar nu pentru vrăjmășie: să iasă să se plimbe, însă numai cu doi sași trei turci fără arme, pentru ascultare. Așa eșind pașa cu porunca Pasvantoghlului câte o dată la plimbare prin

cetate, slobođindu'l străjile, — odimórá s'a întâmpinat cu Pasvantoglu pe o uliță în cetate, călări fiind. Stând ce-va și întrebându-se de sănătate, Pasvantoglu a dis: „Măria Ta babalte ai eșit în plimbare.” Pașa a respuns: „Așa, fiule, dorind să te ved!” Și apropiindu-se pașa de el, având sabia ascunsă sub haină, atârnată de brău, fără de veste a tras-o și cu luțime a dat să tafe pe Pasvantoglu, dicënd: „Nu pot mai mult suferi pe cănele acesta.” Dar nu a putut să 'l nemerțască, căci Pasvantoglu tute trăgënd înapoi armăsarul cu frinul, nu 'l a putut ajunge, ci fiind alături un buluc bașa al lui Pasvantoglu pentru pașa cea de aprópe, 'l-a ajuns pe acesta și 'l-a tăiat în două. Atunci s'au răpeșit turci Pasvantoghlului să ta pe pașa în iatagane. Dar Pasvantoglu a strigat: „Durbre! nu 'l omorâți, ci să 'l ta din dărât și să 'l închidă iar în sarafu și cu țarie să 'l pădășcă să nu mai iasă afară.”

Și iar sfătuiindu-se cu agalele, a scris la imperatul de totă curgerea pricinii: cum pașa a voit să 'l omóre în două trei rânduri, ne făcendu'l nici o vină, și cum că cu sfat de obște 'i-au făcut închidere în sarafu imperătesc, unde pași au conacul, și cum că pentru cetate și pentru trebile cetăței și a sarafatului va fi el purtător de grige, ca un hahan al cetăței, și va fi ascultător și supus poruncilor imperătesci, și haraciul raclelor îl va trimite la imperăție, trimițënd și o sumă de pungi de bani la ôre cari din regelele mari, să pună cuvint bun la imperatul pentru diusul, scriind și lor asemenea de curgerea pricinii cu pașa. Apucat-ău și pașa de sub cumpăt de a scris la imperatul pentru Pasvantoglu, cum că s'a făcut hain, și s'a numit singur de sine hahan, și cum 'i-a făcut rușine de 'a închis în sarafu, împregiurând saraful cu Cirjali lui de nu 'l las afară. Imperatul dacă a vedut și a unuia și a altuia înscințare, s'a mirat și regelele luând bani au îndreptat pe Pasvantoglu, cum că este pămintén vechiu și credincios imperăției, și mult a apărut cetatea cu resbofă asupra nemților, în resmirița trecută, și este vrednic de a se cinsti de către imperăție pentru slujba lui, și cum că este asuprit de pașa. S'a făcut firman în chipul următor:

„Eü Osman Sultan al Tarigradului. Imperatul tutor imperățiilor pămintului de la rășărit pînă la apus, poruncese ție cea mai mică slugă de cât tóte slugile prea-puternicei imperăției mele, Pasvantogluile, în vreme ce te-ai făcut singur de sine, ca un hahan, hahan cetăței mele Diul, pentru prea înalt

și prea săntit creștetul meu. te-am ertat, și din prea multă milostivirea mea, te-am dăruit cu această cetate. să fii Haian cetăței Diului, și să fii supus Imperătescei mele mării și cinstiului pașă, și să lași slobod pe pașă, să nu te mai atingi de cinstea lui, și să trăiești amândoi cu pace. fără de nu vei urma prea înaltelor mele și săntelor porunci, cumplita sabie a Imperăției mele te va mânca. „Asemenea a scris și pașei firman să se alba bine cu Pasvantoglu și să l alba Haian cetăței. —

Pasvantoglu, dacă i s'a citit firmanul înaintea tuturor agalelor cetăței, s'a bucurat, și dacă i l'a dat capegiul Imperătesc, el luându'l, l'a sărutat și l'a atins de frunte'i, arătând supunere, și dând chip de a se cinsti firmanul, și ospătând pe Capegiu după obicei, i-a dăruit un cal bun armăsar înporlobit cu rafturi de argint, și i-a dat și două sute galbeni, petrecându'l cu mare cinste, cu agalele pînă la saratul pașei. Capegiul s'a dus la Țarigrad. Pașa cu Pasvantoglu nu s'a împăcat. Pasvantoglu pașei nu s'a supus.

Tote trebile le-a luat ca un harap asupra lui. Pașalilor turci le poruncia el și le da lăseoa, și tote sub zaptul lui le-a supus. Pașa era numai în saratul lui slobod, cu puțințel turci de ascultare, ne avînd nicio treabă la mână, fără cele trebuincioase pașei și ômenilor lui și da Pasvantoglu, și la totă lună îi trimitea și lăseoa pașei. — Așa nu multa vreme, trecînd ca la un an, scris-a Pasvantoglu iară la imperat, într'acest chip. „Eu Pasvantoglu Haian cetăței Diului, sluga prea puternicei Imperăției tele, supus sint și ascultător prea înălțatelor și săntelor porunci ale prea puternicei Imperăției tele: dară pe pașa din Diu nu l pot suferi, că caută în tot chipul să me lipsască de viața, ei să lipsască el din cetate, și eu pentru tote ale cetăței voi purta grija și tote veniturile Imperătesc din sarhat le voi împlini fără cusur.“ Pe de altă parte scris-a și pașa de au arătat iară pentru neșupunerea Pasvantoglului, și cum-că, ca un pașă, tote trebile cetăței și ale sarhatului le-au luat sub zaptul lui. Imperatul vedînd înscînțările și a unuia și a altuia s'au măhnit. Pașa vedînd că nu va putea stăpâni Diul, învrăjbindu-se cu Pasvantoglu, și mai virtos că l-a luat și tote trebile din mână, și agalele tote țin cu Pasvantoglu, s'a gătit să iasă din cetate, și găsind vreme, tocniind și caic, într'una din zile forte de dimineță, eși cu ômeni lui la Dunăre, să intre în caic, și voi a porni calaballcurile:

dară Pasvantoglu se înscînțează de la cei ce erau orînduiți de el a păzi pe pașă. Îndată a poruncit la cinci-deci de deșlii de al lui să păziască forte bine, și cînd vor vedea că pașa coboră la Dunăre, de grab și fără veste, să l înconglure și să ia tot ce vor găsi la el, bani și alte argintării, și armăsar, și l lase numai hamele și ciubucele, ne făcîndu'l alt reu întru nimic. Și așa au și făcut, că l-au luat tot ce au avut, bani, arme scumpe, și alte argintării, și cațl-va armăsar, spîndu'i că așa a poruncit Măria Sa Pasvantoglu. Pașa a intrat în caic ușurat de calaballe, și a resbit la Ruscîug, și de acolo a scris la Țarigrad Imperatul. Imperatul dacă a înțeles așa, forte s'a maniat. Pasvantoglu dacă s'a dus pașă, a împreunat pe tot turci ostași cetăței cu al lui, adunându-se ca la 2000 și mai bine, și poftind pe tote agalele cetăței, la Conacul lui, le-a făcut ziafet cu scumpătăți de zaharicale și sfătîndu-se cu ei să fie totu unii și la un cuvînt cu el, ghodlasi și prietini, și el îi va avea la mare ipolipsis, și tote lucrările câte va face, vor fi cu statul lor împreună, și făgădui agalelor că la tote câte vor pofti, va fi primitor, și așa cu voia tuturor agalelor s'a numit pre sine pașă al Diului și pe Cara Mustafa l-au îmbrăcat cu castan, numindu'l Haian al cetăței Diului, poruncind de au dat cu tunările pe cetate d'asupra, făcîndu-se veselie mare strigînd tot: Să trătască Măria Sa Pasvantoglu la mîlți ani!

Dupa aceea Pasvantoglu s'a apucat de mai mari lucruri, și îndată a început a mai strînge ôste în cetate și a aședa tunările cu tocnișala bun, pe zidurile cetăței, și a adus tunari încusii, și a pus multime de salahori din sarhatul Diului și din Țeră, de au făcut un șant mare și adine împrejurul orașului, făcîndu'l porți cu țarie. Scris-a și ispravnicilor din Țeră să dea zaherea pentru ascherlii, grîu, orz, unt, și l-a îngrozit că de nu'l vor da, va trimite la ei de l va pune la pedepsă cumplită, și l-au și dat, încă și care multe. — și din di în di întăria cetatea pe alocurea, punînd tote la orînduiala de resbofi, gătîndu-se ca de l va veni de către cine-va cu resbofi, să fie gată a se apăra. Post-a cerut și de la Moruz Vodă să i dea, cu cuvînt că are trebuință de bani ca să dea lești la ascherlii, și l-a și dat vrînd ne vrînd. — Imperatul auzînd de aceste tote urmări ale lui Pasvantoglu, cinstindu'l Voi-vođi și Pași mărginași, Imperatul a mai suferit și a mai făgăduit, ca să vedă încotro va apuca Pasvantoglu cu mîntea cea trufașă.

Serisă-î-a și firman ca sa fie supus Imperației ca Halau al cetățet. Iar după ce a venit Capegiul împerătesc la el cu firmanul, l-a primit cu cinste, și dându-i-se firmanul, a poruncit teffergiului de i l-a citit, însă la ȋntacul lui, și sărutându-l l-a lăsat în sin, și ospătându-l bine, între alte cuvinte ce a vorbit amandou. l-a dis Capegiul, ca de ce se arata cu nesupunere Imperatului și au făcut zapt cetatea fără scirea și porunca Imperatului. Pasvantoglu dăca a auzit, s'a mânia foarte, și cautând la el grăznic l-a dis: „Eu am socotit ca ești om cu minte înțeleptă, ca un om împerătesc, dăra tu, bre! sa nu grăesci de acest fel de cuvinte. Me oprește cîinstea Imperatului, dar acum te ast face tot bucăți, cu însuși mîna și sabia mea.” și rîcîind, a strigat către Pasvanti lut: „Lăsați și l'aruncați la închisore, ca nu este vrednic donasul (pore) acesta de masa mea”, și îndata canisece lei l-au apucat și l-au dus, cu necinste împingendu-l, și l-au băgat la închisore, și îndata a scris cu oțacul la Tarigrad, însciuțend la regele priemile lui, trimițendu-le și câte-pa puuz de ban, ca să mijlociască la Imperat, de al face Pașa Dîndu. Deci regele e au stat la Imperatul mijlocitor, însă imperatul, mat tîrdiu fara l'a scris firman, ca sa fie supus poruncilor Împerătesci, și cu vreme l' va face și Pașa, și viind alt Capegiu cu firman, a poruncit la Odabași, Bulubasi, cu oțalele lor, sa ȋesa cu halau, trimițend și doă agale cu armasar împodobit, și întimpînd pe Capegiul la cetate. l-au luat agalele de subȋiora și cu cinste mare l-au ridicat de a înecalecat pe armăsar, și aducendu-l cu halau la Divan Sarafu, și suindu-l sus în sala, i-au dis agalele: „Porunca Mariei Sele Pasvantoglu avem, sa te desbrăcam pe Domnia-ta, sa cautam ca nu cum-va sa aibi ascune niseai-va arme tai-nute sau niseai-va lucruri otrăvitoare: iară Capegiul a dis: „Pe mine, om împerătesc și credincios sa ma desbrăcăt.” Agalele hară au dis: „De nu te vei lasa a te desbrăca, nu vei vedea fața Mariei Sele”. Capegiul vedend așa, s'a lăsat de l-au desbrăcat și l-au căutat și pe sub camașă. Și ne gasind nimic lucru împotriva, iară l-au îmbrăcat agalele și l-au pofit pe saltea, dându-i cafea, ciubuc și dulcetta, și au plecat agalele cu halau mare și cu multa lume de la Divan Sarafu unde era Capegiul: dar turci și armați lui Pasvantoglu, Odabași, Bulubasi, Baractari, Binbasi și cu agalele, împodobindu-se numai în argint și sîrnă și cu raffuri pe capete, și pe lîngă Pasvantoglu mergend agalele

pe de o parte și pe de alta, cu mare podoba, și descălerand la scara, s'au suit pe trepte, ȋnendu-l agalele de subȋioră, și intrand în Divan cu mare trufie, a sedut pe saltea deosebi și a facut cu mîna Salamaliichi sau Ferifismos catre Capegiu, și cu un cuvint l'a dis să scotă Capegiul firmanul în Divan înaintea tutur agalelor, și poruncind tefferdarului de l-a citit în audul tutur, apoi l-a luat și l-a sarutat bagandul în sin, și a poruncit tefferdarului sa scrie respus la Imperat, că el este supus Imperației, și haractul raclelor il trimite, și cetatea o păzeesc, și să i trimită tun și firman de Pasalic, ca a fost credincios și a săvrit șlujbe marț împerătesci, și cetatea o a pazit de vrăjmasi cu vărsare de sînge prin reșboe, și sculandu-se s'a dus la saraful lui hară cu halafu: pe Capegiul l'a dăruit cu o suta galben și întorcendu-se Capegiul la Tarigrad a dat scrisora Pasvantoghlului la dragoman. A slobozit apoi și pe cel-alt Capegiu de la închisore, prin rugăcinea lui Cara Mustafa, și acela ducendu-se la Tarigrad, a avut ce spune.

Deci dragomanul citind scrisora Pasvantoghlului în audul Imperatului, dăca a auzit s'a mîgat. Spus a Capegiul la regele cum se porța Pasvantoglu, și cum l'a primit și ce cinste i-a dat, și cum l-au desbrăcat de l-au căutat antelu, și s'au mirat toți dăca au auzit. Iara priemii lui, regele, l-au laudat. Mat trecend așa vreme la mijloc, a trimis Imperatul în Pașa cetățet Dîndu cu firman, care viind la Dîndu l'a primit Pasvantoglu, nici l'a lăsat sa intre în cetate, încuind porțile cetăet și luand cheile la el. Pașei îi dăca surtele și îi bătea tobele din afara de cetate degtaba și luand însciuțare că nu este primit sa fie Pașa, nici îl lasa sa intre în cetate, s'a întors înapoi cu rușine, și a mers la Ruscuc, și de acolo a scris la Imperatul de împotrivirea lui, și vedend ca Pasvantoglu s'a făcut hainu, foarte reu s'a mînat, și chiamand pe Vizitul, a poruncit sa scrie firman lui Leu-Pașa, sa mearga cu oștea lui sa ia cetatea Dîndu sub zaptul Imperației și pe Pasvantoglu, ca prin hainu, sau viu cu trupul sa l' prinda sau capul fara trup sa l' trimita la Imperație, și se va cinsti Leu-Pașa de catre Imperație cu Vizirie. Seris au și lu Vodă Hangerliu firman, sa caute sa dea zaharea și orice ar trebui oștilor cu cari vine Leu-Pașa asupra Dîndu de a scote pe hainul Pasvantoglu din cetate.

Leu-Paşa primind firmanul imperatesc, l-a parut bine şi s'a bucurat că l-are imperatut la Ipolips, fiind fost şi el mai înainte hain mai reu şi nesupus imperatului, şi îndată a poruncit turcilor sei să se gătiască de resbofi, adunându-se ea la 10.000 de turei şi cu tunuri, de nu era de crezut sa alba un Paşa 10.000 ostaşi, căci un Paşa are câte o mie sau doa mii, iară când va merge la resboia, l-se da ôste imperatoseă 5000 sau 6000 sub a lui povătuire. Aşa Leu-Paşa pornind cu ôstea, a venit la Diul, şi a tabărit împrejurul Diului şi îndată a scris Pasvantoghului mehtup (serisore), sa tesa din cetate afara, după pornea Imperatului, sau li va da resbofi şi prindendul li va lua capul. Seris-a şi lui Voda Hangerliu: „Multa sanatate de la mine, ca de la un prieten! Ieca că eu am sosit la cetatea Diul cu oştile mele spre a scote pe Pasvantoglu din cetate, hainul Imperatului; tu să cauţi sa pornicesc la toti Ispravnici de prin judete sa ne îndestuleze cu zaherele, fin, orz, ot, vact, unt, sare şi ori ce ar trebui, sa nu tănjasca oştile, si carni pentru treaba şi ascultarea oştirei! Si fit sănatos. Voda trimise pornece pe la toti Ispravnici cu strănie sa se faca gătire cat mai curand, sa pornască zaherele la schela Diului la Galafat. Oh! vai de Teră! ce ne voi l sa n pus in spinare! Slijbasi cu asupra sila de împlina mai mult de cat avea pornea, şi predati pe locuitori cu asnapă.”

Pasvantoglu daca a luat pitacul, fiind l-a zimbît a rîde puţinul, şi a dis către agalele lui: „să cereăm întem mîntea lui Leu-Paşa!” Poruncind tefferdarul de a scris respons către Leu-Paşa, într'acest chip: „Am primit prea cinstit pitacul Mariei Tele, şi n'am bucurat de venirea Mariei Tele la cetatea nostre Diul, scîind pe Slăvimea Mariei Tele ca esel cu înalta întelepenie şi milostiv, şi pentru că mît pornicesc a eşi din cetate cu un hain al Imperatului; eu hain nu sînt, ca ce este al Imperatului, am dat imperatului; iară pentru esirea mea din cetate, ne rog Mariei Tele, sa mît dat vreme cu soroc de trei septamân sa me gătose cu ale mele şi vou eşi după pornea, şi trimisesc Slăvime Tele dela noi acesti doi armăsari cu taciun lor precum s'au atlat la noi, şi aceste doa blane de samur plocon, după cuvînta Slăvime Tele, şi ne rugăm să fie primite, şi sînt al Mariei Tele mai mie frate plecat.”

Pasvantoglu.

Si poruncind la dece beslii volacii, Ambrăcaţi în argint şi aleşi, de au luat armăsari

împodobiţi cu rafturi scumpe de argint şi cu aur poleite, cu harselo de catifea cusute cu flori de sirna şi cu encurasi de aur împrejur, şi cu dirlogi frînelor de mătase tesuti.

Deci învalind armăsari peste tot cu postay rosu, au mers beslii la Leu-Paşa şi închinându-se l-au dat mehtupul împreună cu ploconele. Leu-Paşa citind mehtupul şi descoperindul armăsari, daca l-a vedut, s'a mirat de asa lucruri scumpe şi frumoşe, şi l-a parut bine, dărîind besliilor 100 galbeni turcesci, şi a scris Pasvantoghului ca l-a primit cererea.

Pasvantoglu daca a luat respons dela Leu-Paşa, a chiamat agalele şi le-a spus: „Leu-Paşa s'a amagit şi are mînte usora, putem a l aduce după voia noastră.” Si de lor a trimis trei agale cu multu ban, de au mai strâns ôste alasă tot de voiniei turei şi armăni, şi a mai adus şi tunuri şi tunari. Cui spun că dela mînti le-a luat cu ban, si asa cu cumpatate noptea, şi tunurile şi oştasi l-a bagat în cetate, strejuintu-se cu mare priveghere şi plătind turcilor lefi mari, iară în Teră, din-coace de Olt într'aceste cinci judete, sa facut mare tulburare, mai reu de cat a resmirita, ca slijbasi au apucat pe locuitori pentru zaherele şi podvode, iară turei pe marginea Dunărei rapiaşi ce găstau sile luă tôte. Oh! amar de bteji locuitorii at terec!

Deci împlindu-se sorocul lui Pasvantoglu de 3 septamân, iară l-a scris Leu-Paşa ca sa tesa din cetate, sa se duca cu pace unde va sei. Pasvantoglu a dat respons, că Maria-Sa Leu-Paşa sa facă bine sa l mai îngadue dece dile, ca anca nu şi-a ispravit lucrările ce le are pe la moşi cu unii alţi, şi ca negresit va eşi după pornea, trimittendul plocone, cafea multa şi orez, bez zahar şi alte zaharicale. Leu-Paşa iară le-au primit şi l-a îngaduit şi acei soroc de dece dile.

Deci asa purtând Pasvantoglu pe Leu-Paşa cu vorbe şi cu momele prin darul, ca un maestru din fire, prelungind vremea, iar către regele imperatosec la Tarigrad nu înceta a le serie, trimittendu-le şi ban, plocone ca la prieten, iară Capitan Paşa de care am scris înainte, aflându-se la imperatul cu mare ipolips, nu puteau regele a face lucrarea lor la imperatul, dupe tratamutul Divanului lor, căci li se faceva împedecare şi zatiguire de către Capitan Paşa, fiind-că ori ce dicea el, aceea făcea imperatul, au găsit dară regelele privilegiu cum sa l urneze de acolo, şi cuvîntând regelele către imperatul, cum că nu se pôte lua Diul într'alt chip, ci

trimitend pe Căpitan Paşa, ca unul ce este mai mare peste Paşi, cu firman straşnic către toţi Paşi mărginaşi, să-l adune cu ostile lor la cetate, şi împrejurând cetatea, să dea resbotu mare cu toţi, că cetatea este tare şi nu va tolosi nimic numai Leu-Paşa, şi aşa se va birui hainul şi se va face linişte Imperăţiei.

Imperatul a primit statul regelelor şi a poruncit lui Căpitan Paşa să meargă la cetatea Diul şi cu putere imperătescă prin firman să facă pe toţi Paşi să dea resbotu tare cetăţei, să o ia cu farămare, să primă la pe hainul său capul să-l trimită la imperăţie, făgăduind lui Căpitan Paşa că-l va face vizir mare de va isprăvi lucrul cu fapta. Căpitan Paşa îndată a scris tuturilor Paşilor mărginaşi să se adune fie-care cu oştea lui la cetatea Diului, şi să o închidă virtos cu ostile împrejur, că vine şi Maria Sa cu prea înalt firman, ca să ia cetatea sub zaptul Imperăţiei de la un hoţ şi hain care s'a făcut de sine stăpânitor cetăţei. —

De acesta înscinţându-se Leu-Paşa că vine Căpitan Paşa, mai mare peste toţi, forţe s'a scribat şi vorbind cu o aza credincios al lui, a dis: „Să vie Căpitan Paşa, şi vom vedea cum va lua Diul.” Iară Pasvantogluul a scris într'acest chip: „De la mine vestitul şi slăvitul Leu-Paşa, către tine Naşanul Diului Pasvantogle, sănătate! De acum înainte să ştii că vei petrece în pace de către mine, şi să fi fără grige, că t'a slujit norocul mult prin plecătumea ta către mine, şi nici capul nu te va dura, că t'a-volui fi ca un ghioldaş asupra celor ce vor să vie asupra ta, şi fi sănătos.

Trimitem'ti ceva băcăni.”

Deci mergend un Bimbaşa dela Leu-Paşa cu mehtupul, şi cu dînsul vr'o dece turci paşali, la Pasvantoglu în cetate, i-a primit cu mare cinste, şi dându-i mehtupu şi cîndul Pasvantoglu a zîmbit a rîde, şi atingendul de frunte l'a bagat în sin şi pe Bimbaşa l'a ospatat bine, şi l'a darnit o sută de galbeni şi a trimis din tot felul de băcăni în destul lui Leu-Paşa, şi orez mult, făcend şi prin scrisore mare mulţumire pentru prietesugul ce l'a făgăduit, apoi aî petrecut pe Bimbaşa beşlii Pasvantogluul. A chemat Pasvantoglu pe tôte agalele cetăţei la Divan Sarafu şi sfătuindu-se cu ei, le-a dis Pasvantoglu: „Veđut-aţi că lucrarea noastră s'a arătat şi în faptă, ca este bună chibsuirea ce am făcut, şi lăcă cel ce ne era vrăjmaş ni s'a făcut prieten şi aşa socotesc ca şi de acum înainte va merge lucru

spre bine.” Şi sevrşind cuvîntul, s'au dus fie-care la ale sele, laudă d agalele pe Pasvantoglu, ca este om înţelept şi vrednic de Paşa, fiind cu minte înaltă şi este chitit la ale ostirei oclmuri. Iară Pasvantoglu cu mare halat s'a dus la Saraful lui, purtând grige de strejuierea şi paza cetăţei şi de a fi mulţumit ostaşi cu de tôte. A mai adunat în cetate oşte, precum spune un ipochimen vrednic de cređut, mai mult de 10,000 de ostaşi aleşi, şi tunuri vr'o 80 mari şi mai mici portăreţe 50. S'a înscinţat Pasvantoglu şi dela prietenii lui din Tarigrad pentru venirea lui Căpitan Paşa. Iară Paşi după porunca s'au adunat, cu ostirile lor la cetatea Diului. Spun a fi fost mulţime, ca la 100 sau 300 de mi. Iară din tără nu se mai curma dioa şi năptea a le duce cele cerute. Căpitan Paşa fără zăbava a plecat de la Tarigrad, grăbindul cei ce nu postiau acolo să fie, şi apropiindu-se de Diu, Vodă Hangerliu esitu l'a înainte la Ruscuc spre întîmpinare cu caţiva din boeri, inclînându-se şi sărutându-i mîna ca un stăpân, bucurându-se de venirea lui, şi odihnindu-se Căpitan Paşa la Ruscuc trei zile, a îmbrăcat pe Vodă cu caftan şi l'a poruncit să caute să ehivernisescă ostile cu cele trebuinţose, şi să scota ban diu tără pentru lehile ascherliilor, şi a plecat. Deci sosind la Diu, stransu-s'au toţi paşi la cortul său conacul lui, căruia făcudu-l-se herestimos pentru bună venirea lui, viind şi Leu-Paşa cu cerimonie, l'a făcut herestimosul, iară de la inimă l'a cecoa furtă. Căpitan Paşa l'a respuns: „Bine te-am gasit, baballe!” Şi după herestimos s'întrebară călătoriei, paşi s'au întors fie-care la oştea lui. A doa di chîmănd Căpitan Paşa pe Leu-Paşa la cortul lui, a început a se sfătui cu el, fiind om bătrîn şi vestit la resbotu; după altele l'a dis: „Baballe, să punem trîba în lucrare, să vedem de hainul acela şi de luarea cetăţei, spre a împlini porunca Imperatului.” Leu-Paşa a respuns: „Odihne-se Slăvimea Mariei Tele, stăi patru zile şi vom pune la rîndulă lucrul ce ne stă înainte.” Iară Pasvantoglu a gătit un armăsar forţe bun de Misir şi împodobindu-l cu rafturi scumpe şi forţe frumoase, de minuce, şi împodobindu-l cu o zabrea de ibrişim peste tot, l'a trimis la Căpitan Paşa plocon cu patru euhodart îmbracaţi în halne cu şirmă, şi cu argintării poleite tot cu aur, scriindu-i pitac cu rugăciune ca sa fie primit şi să facă bine să l' dea soroc de două săptămâni, să se gătlască şi să se ridice cu ale sele, să lăsă din cetate după poruncă. Căpitan-Paşa a chîf-

mat pe Leu-Paşa şi i-a spus cererea Pasvantoghlului. Leu-Paşa a dis: „de vreme ce se plecă Pasvantoglu şi va să lăsă de voia lui din cetate. să i se asculte cererea de Slavimea ta. „Deci Capitan Paşa a dat răspuns Pasvantoghlului că l va accepta şi a oprit armăsarul. Pasvantoglu deaşa a vedut că şi Capitan Paşa s'a amăgit. I-a părut bine şi i-a scris şi Leu-Paşa pe taina cum i-a parţinit la întrebarea lui Capitan Paşa. şi i-a dis: „nu te teme pînă voui fi eu aici.“ Pasvantoglu a chemat pe agale la Saratu Divan şi le-a arătat meltopullul Capitan Paşa şi al lui Leu-Paşa dîcînd către dînsi: „vedeţi cum merge lucrul, nu ve îngrijîti, numai unire între noi să fie şi va fi biruinţa noastră. „Şi s'aû dus fie-care la ale sele. şi împlinindu-se sorocul Pasvantoghlului de doa septamani şi vedînd Capitan Paşa că s'a amăgit, chemănd iară pe Leu-Paşa, a dis către dînsul: „vedî. babalic, că hainul Pasvantoglu ne amăgesce. sa nu mai acceptăm uimic ci să dăm resboiu şi sa batem cetatea cu tunurile.“ Leu-Paşa a dis: „Să poruncesc Paşei Rumelevalis să mîerga Maria Sa înainte. ca este Paşa mai mare şi are şi ôste multa şi apoi vom merge şi noi.“ Decî după ce s'a dus Leu-Paşa, a chemat pe Paşa Rumelevalis, dîcîndu-i sa bata cetatea cu ostile lui înainte. — Rumelevalis a respuns. sa i dea bani sa platiască lefile ostaşilor. apoi va da resboiu. Capitan Paşa a dis: „Maria Ta cu ostile tele n'a făcut pînă acum nici o lovire. şi cum sa cerem noi de la Imperat lefile.“ Rumelevalis a respuns sa mîerga Leu-Paşa ca sede aici de doa luni. de mîanca cu ostile lui zaherea. şi s'a sculat dela cortul lui. Chematu-a Capitan Paşa şi pe cei-alţi Paşi. şi le-a dis să dea resboiu. sa bata cetatea; iară ei au respuns să mîerga cu toţi ca să dea resboiu. iară nu cand unul cand altul. şi s'au dus la corturile lor. Decî dacâ a mai trecut câte-va zile. vedînd Capitan Paşa ca nu se unesc Paşi. a scris la imperatul însuşi-tare pentru neunirea lor. iară Leu-Paşa ori ce se făcea scria lui Pasvantoglu pe taina. Imperatul a scris firman Capitan Paşei. ca putere are. că ori care din Paşi nu se va uni şi nu va merge să bata cetatea. să i tate capul şi să l trimita la Imperat. Capitan Paşa iară a chemat la cortul seu pe toţi Paşi şi le-a dis sa se uniasca cu toţi să bata cetatea. iară Leu-Paşa a respuns să mîerga Rumelevalis înainte. iară Rumelevalis a dis către Leu-Paşa: „Bre haine. şedî aici d'o jumătate de an de cand ai venit; pentru ce nu mergi sa bati cetatea cum i a poruncit de

la Imperatul? „Iară Leu-Paşa a respuns către Rumelevalis: „Bre domus (porc)! tu să mi poruncesci mie?“ şi asa prigonindu-se, s'aû dus fie-care la cortul lui. iară Arnaut Paşa a doa zi s'a gatit cu ôstea lui şi a mers de a bătut varoşul cetătei Diul. ce este pe lîngă cetate din afară. Dand cu tunurile a sfărâmat porţa şi intrând în varoş. virtos şi vitejesce. s'a lovit cu turci lui Pasvantoglu şi făcea biruinţă. căci a împuscat şi agale d'ale lui Pasvantoglu şi era să apuce şi la porţile cetătei. Dar cei alţi vedînd biruinţa lui Arnaut Paşa. n'au vrut să i ajute cu ostile lor. pîmîindu-l ca să nu ta cetatea ei şi să fie slăvit pentru biruinţă. măcar că nu ar fi putut lua numai el cetatea. căci. mai la urmă. eşînd din cetate ôste asupra ostaşilor lui Arnaut-Paşa. s'aû lovit tute şi biruinđu. i au scos din varoş afara. Aû cădut vro cincî — şese sute de turci din amandoa părţile. Paşa Rumelevalis a cerut dela Capitan Paşa lefile aschieriloru lui şi nedăndu-i. s'a sculat cu totă ôstea lui şi s'a dus la Rumelia cetatea lui. Dar a căutat Capitan Paşa vreme cu prilegiu să tate pe Paşa Rumelevalis. dar n'a putut. Asemenea şi Arnaut Paşa s'a sculat cu totă ôstea lui şi s'a dus la armănciul lui. dând respuns ca şi a făcut randul la resboiu. Decî. asa trecînd un an şi mai bine şi neisprăvind Capitan Paşa cu Diul nimic. tîra se prapadia. dând oi. vaci. unt. fin şi care cu bot la slujba ôsteri. Boi nu se mai întorceau ca ômeni de mare nevote turcescă lasau capul cu bot şi fugiau. Iar slujbaşi luau bot şi faceau cîrîdă cămacămesca. saû boterescă. saû în mistuiat ei. Carele însa le sfărâma. le lua terul dupa ele. vindîndu-l pe bani ca să ducă câştig la casa lui.

Voda Hangerliu cu Capitan Paşa au făcut de aducea zaherea şi din tîra Moldovei. isbrăvind tîra romănescă. Dar ce folos! Era fîmă adunata la ordie peste Dunăre. nu lu saci saû lu nisce hambare puşă. ci pe pamîntul gol. turnată. făcîntă magră în sus. şi nălţime de vite. oi şi vaci. încă cei ce erau cu această trîbă le şi vindea. Iar slujbaşi nu mai încetau dînd zor locuitorilor. dîcînd: „Ad-o! Ad-o!“ Voda Hangerliu iară nu mai înceta a scote dădînt cu cuvînt ca este pentru lefile aschieriloru. Cate şi mai cate! Luat-a vinerictul şi oieritul iudoit. Iar monastirilor nu numai ca le-a oprit mila vinerictulu. fiindca au apucat pe monastir de au plătit vinericu pe veniturile din vilele monastirilor. şi au dat şi oi. vaci. ord. grîu şi bani satura (sarcină). Dar bîeti preoti ce trăgeau mai greu de căt

locuitori lor, căci puca pe ei zaherele și dari de bani îndoit și întreit.

Oh! vai de țără ce era, mai virtos pe aceste cinci județe de peste Olt! Dar al doilea an, vodă Hangerliu a pus pe toți locuitori țerei, să dea dajdie pe vite, adică vâcaritul. Chiemând pe boeri veliți și pe Mitropolitul cu Episcopi Eparhiilor. Și s'a citit anaforoa Domniască, dicându-le să o iscăliască, ca să facă poruncel să scotă dajdie de bani pentru lefile ascherliilor celor adunați la cetatea Diul, căci îi se cere de la Căpitan-Pașa. Așa s'a găsit cu cale a se face. Dar Mitropolitul și Episcopi și boeri au răspuns cum ca această dare grea, vâcarit, a pune pe țără, s'a oprit cu mare blăstem, cu grozavă afurisanie, cu cârți patriarhicesci, cu hrisove Domnesce de mai înainte vreme, cari cârți și hrisove se găseau la Mitropolie, și prin urmare, nu cutează a iscăli ca să se pună această dajdie pe țără. Vodă a dis (fiind de altă adăpat) că nu cu nume de vâcarit să se pună dajdie ci cu nume de gostinărit. Mitropolitul și boeri s'au apărat și în ziua aceea a rămas lucrul jos.

Hangerliu Vodă a scris la patriarhul Tarigradul cu grabnic olac cum că îi se da mare zor de bani pentru lefile ascherliilor ce sunt adunați la cetatea Diul de către Căpitan-Pașa și de către cei alți pași. — să trimiță blagoslovenia Mitropolitului și boerilor prin carte, ca să priimiască a iscăli de a se pune dajdie în țără pe vite cu analogie ușoară, căci fără blagoslovenia Prea Sântiei Sele se știele de a iscăli, și i a scris să priimiască dela ehehafoa ce o are la Tarigrad cinci-deci de pungi ban plocn pentru osteneala Prea Sântiei Sele. Patriarhul citind scrisoarea Hangerliului n'a mai socotit blăstemul altor patriarhi întru nimic, nici greutatea saracilor și a văduvelor ce au să pătimiască, ci, lăcomind la bani, s'a bucurat. Îndată a poruncit de a scris carte către Mitropolit, episcopi și boeri, să iscăliască la cererea lui Vodă cu blagoslovenie, fiind-că are trebuința de bani ca să dea lefile oștilor. Vodă Hangerliu dacă i a venit scrisoarea dela Patriarhul, s'a bucurat, și arătând Mitropolitului, acesta a răspuns că nu cutează a iscăli fiind legătură și blăstem de mulți patriarhi fără nu de unul, dar Măria Sa să facă cum îi va fi vofa. Și s'a dus la ale sele. Vodă a chiamat pe vro câți-va din boeri cei mari pe cari i a dovedit că sunt mai laconi de bani și, arătându-le cartea patriarhului, a dis: „Boeri mei, priimiți a iscăli că veți fi cinstiți de către Domnia mea, și veți primi din vistieria Domniei mele

unul câte două-deci pungi de bani, mila Domniască. Boeri lăcomindu-se la bani, spun unii, că patru boeri mari au iscălit: Banul Nicolau Brăucoveanu, Cornescu și alți doi. Vofa s'a bucurat. (N'a socotit că după această bucurie va să i soslască mare întristare și curmarea vieții, precum se întâmplă într'această lume acelor ce fac vofa lumii deșartă și amăgitoare.)

Deci ne mai îndemnând și pe alți boeri să iscăliască, ei îndată a poruncit de s'a făcut poruncel către toți ispravnici județelor, să scrie toate vitele oamenilor de prin toate satele, să nu rămână nici una neserisă, numai vitei să nu i scrie, și de grab să trimiță catastihurile la Domnie, rânduind mumbașiri ispravnicilor asupra-le. Oh! vai de țără!

Deci fiind într'acel an farnă grea și zăpădă mare de cinci palme, începând a ninge de la Decembrie 5, despre care tin miute că Tabla s'a luat la Blagovestenie, și scriindu-se vitele pe la Genariu, n'au putut bieți creștini să scape nici un cap de vită cât de mic de mărimea zăpedei; ei vitele se aflau ale hiesco-cărufă în băutura casei, înainte așei. Seris-au și vitele monastirilor și ale boterilor cu cuvint că să dea și boeri vâcarit. Dar de la această nu s'a cerut nimic, monastirile însă au plătit. Fără zăbavă isprăvind scrisul vitelor, au trimis catastihurile la vistierie și vel vistier a arătat lui Vodă. Vedând Vodă suma vitelor mit de mit s'a bucurat, nesățiosul! Tot nu și aducea aminte ca blăstemele și lacrimile bieților saraci au să cadă pe capul lui. Îndată a rânduit tasidari și a trimis poruncel strașnice la ispravnic să rânduiască slujbași cât mai îngrabă, să strângă de la oameni bani vâcaritul, pentru capul de vită doi sloți din colo de Olt în cele cinci județuri, iar din cote de Olt câte doi lei de vită, și rânduind de la Domnie mumbașiri peste slujbași, turci, arnauți și ctocol, și măcar că erau slujbași și mumbașiri și creștini, erau mai rei de cât turci. Ca să nu scape cine-va cu câte o vită, au adus tasidari țidule, adică răvașe pecetluite cu roșu, pecetia Gospod, după catastihuri: fie-care om cu numele lui și cu câte vite are. Plăind, îi da pecetluitul. Catastihurile, unele erau la vistierie, altele asemenea la ispravnic și altele asemenea la slujbași. Deci presărându-se slujbași cu bucurie și cu mumbașiri prin plășile județelor, mergând prin sate ca niște lupi flămânți și ca niște hațe de cânt leșinați, să îi vedă cine-va nemilostivirea lor și ce făcea cu creștini (când apuca să impliniască bani)

și dând zor, cum am dice, în dece sau cinci-spre-dece zile să se istovască dajdia văcărîtului, romeii nu prea aveau bani, fiind în mijlocul fernei. Treburile țării nu erau, ca să-și vîndă romeii vitele; vremea de cîsă și sapă nu era, ca să lucreze și să cîștige bani pentru a plăti; bucate încă nu prea erau, ca să vîndă. Numai o sêmă de romei, cari mai aveau putere, se plătau. Iar slujbași închideau pe cei alți romei și muleri prin coșare și 'i înecați cu fumuri de gunoși și ardere, și țineau închiși ziua și noaptea, însetați și flamânzi, ca să dea bani. Pe alți îi legați cu mânele îndărăt și cu spatele pe garduri, și îi băteau cu bicele; pe alți legați îi băgați cu picîorele góle în zapada gerósa. Așa chiuiata pe crescint. Oh! amar de bieți crescint, ca plîngeau și se vaitau! Săracele văduve țipau de ger! Dar nu aveau milostivire varvari de slujbași, că aveau urechile astupate ca aspidel, și ca vrăjmași ucideau romei. Încă peste Olt a și omorît mumbașiri turei pe mulți din cari unul a fost dus de rudele lui la Bucuresci și a fost băgat cu carul în curtea Domniască, ca să 'i arate lui Vodă, înscînțându-se Vodă a dis să dea bani că nu 'i va omorî nimeni, și nu 'i s'a făcut mila spre a porunci slujbașilor să mai slăbescă pe crescint. Dicea mereni: să dea bani că nu 'i va omorî nimeni. Vaf! de sufletul lui, nesățiosul Domn! Nu scia că peste puțină vreme nu va fi mila nici lui Dumnezeu, nici norodului de el, ticălosul. Vom spune și sfîrșitul acestei cumplită hără.

(Va urma)

Domnule Redactore.

Ducându-me la Urziceni, ca să asist la serbarea căsătoriei sororii mele, am avut plăcerea să aud de la juri trimiși de către ginere, sau mai bine de la colăceri, o orație de nuntă care este destul de meritosă ca să apară într'un diar ce se ocupa cu dezvoltarea și reamințirea datinelor strebune și cu aprețirea meritelor literaturii noastre. Cred, Domnule Redactore, că mi veți acorda un mic loc în stimatul D-vastră diar, și veți scuda îndrăzniala ce am luat, basat fiind numai pe delicateta ce ve caracteriza și simțimintul patriotic ce ve distinge.

Bine voift, Domnule Redactore, a priimi încredințarea deosebitei stime și considerații ce ve portă

al D-vóstre

STEFAN STOICA DE SALA,
Oâșer de Artileria

Orația colăcerilor de la nuntă:

— Bună diminețe, cinstiți socri mari! (dice cel-va-voasce a spune orașile.)

— Mu țumim noi vóș, tineri volnicei!

Cu ce trebă mare ați venit la noi? (intrebo soerul.)

— Acum dară, sócre mare,

Că ne-ați făcut întrebare,

De ce adică venim?

Și la neș ne oprim:

Ne vom da răspunsul, însă

Să ve țineți gura strînsă,

Și să țaceți ca pămîntul,

Ca să ne-audiți cuvîntul.

Ce 'ntrebați Dumnea vóstră

În grab de venirea noastră?

Ce 'i această tinerime?

Ce e această mulțime?

Ceste fete, urși veșură

De țint ochi și case gură?

N'au mai veșut romei încă

Și se tem că le mănîncă?

Noi am mai umblat 'i alt' dată

Pe ărea ca 'est 'data,

Și așa nu se mirară,

Nici ce cîtăm ne 'ntrebară.

Acum toți v'ați strîns grămădă,

Ca cum ați căuta sfadă.

Ore voift noi de temă

Să stăm și să ve dăm sémă?

Dar nici priu găud să ve trecă

Ca așa părere sęcă!

Nu ne speriem de lume,

Căci purtăm de volnic nime;

Nici ne îngrozesc vîntul,

Că scim să ve dăm cuvîntul.

Dacă voift și ve place

Ca să răspundem cu pace,

O țuași cu 'nceșorul,

Să vorbim cu linișorul,

Că ori-ce cu 'ngăduială

Se face cu rînduială;

Iar răpede când se cere

Nu se face cu plăcere.

De aceea lăsând gluma,

Ascultați la noi acuma

Janele 'mperatului nostru,

Într'o ții de dimineță,

Dup'a norilor roșință,

Vrînd să plece 'n vîntóre

Cu țineți și pompă mare,

S'a aculat, s'a gătit bine,

S'a armat cum se cuvine,

Și luând buciumu 'ndată,

Buciumă cu el o dată;

Strănsu el ostași mulțime,

Tot volnic de călărim

Și ageri cu măiestrie
La arc și vinătorie;
Apoi cu ei pe răcoare
A plecat la vinătoare,
Să neuroze, să vâneze
Munji cu delurile.
Pădarile cu umbrite
Și văile cu luncile;
Ast-fel umblând șios totă,
Ocolit-a locul răsă,
Până la amiazi spre sēră,
Fără a vîna vr'o fēră,
Și atāt so desgutase
In cāt era să se lasc,
Dar pare că o nălucă
Îl șireca tot să se ducă.
El cu arc, săgētă 'n mână,
Ajunse la o fontănă,
Și vedēnd urmă de fōră
Aci toși descălecară
Să se uite, să priviască,
Ce urmă e să ghiciască.
Stănd dar ast-fel sic-caro
Și privind-o cu miraro,
Unu nū șis că o de fână,
Aib'o 'operatul de mână;
Alpi că 'i fōre crăfōsă,
Aib'o 'operatul mirōsă.

Deci cu-acēsă envintare,
Pe 'operatul așjară,
Și făcură 'u gind să 'i vie
Să hotărască, să scie,
Din ce parte acea fână
A venit pe la fontănă.
Și cu inima 'ntocată
Pleacă spre urmă'i îndată.

După dînsa so tot duse
Pînă veșo că'l nduse
Cu lōtă ostirea nōstră,
Drept curșile Domnii vōstră:
Unde a zărit o fōre
Ca o stea strelucitōre,
Care de crescut tot creșce,
De 'nflorit tot inflorace,
Iar de rodit un redeseo
Căci pămîntul nu 'i primeace.

De aceea imperatul
Făcu intra sine sfatni:
Că acea frumōsă fōre
Și dulco mirositōre,
Să o ia să streluciască
La curtea imperătiască,
Unde locul să 'i primiască,
Să crōscă, să infloriască,
Odrasle să odrășliască,
Să'și dea rodul la ivială
Și tutror la privială.

Așa imperatul junce
În gind după ce își punce.
Se uită, locu 'nsemntază
După a stelelor rașă,
Și se întorce îndată
Cu inima ne 'mpăcată
Și cu gînduri doritōre
Pentru rumena lui fōre.

A doa și de dimintășă,
La a norilor roșiașă,
Se imbracă, se incalșă,
Pe scări de argint se 'nalșă,
Și pe cal alb voiuiceace
Încălecând, se opresce,
Și peste ostirea tōtă
Întorcēndu-și ochi rōtă,
Pe noi, colăceri, ne-alose:
Cu mustășile sumese
Pe nășji cāt lușji ca smei.
Cu capetile toși ca lei,
Cu cōmele poleite,
Cu unghiile đugrăvite,
Cari cānd încep să sac
Din nări aruncă vāpac.

Darū după ce ne-alese,
El cu vorbă ne trimese
După subita lui fōre
Și fōrte mirositōre
S'o ducēm să strălucis-oșă
La curtea imperătiască.

Am plecat noi toși îndată,
După vorba lui cea dată.
Nu sciarăm sēmă bine,
Să venim pe drumuri line,
Ci ne-am îndreptat pe stele
Ș'am venit tot după ele,
Peste munji și peste șgiabnri
Și peste sute de dialuri,
Māncānd și bēnd impreună.
Cu cāntări, cu voe bună,
Și 'ntrebānd in calea nōstră
De curtea Domnii vōstră,
Și așa stēoa dorită,
Imperatnui iubită,
Aci din ochi o perdurām
Și că s'a pitit vedurām.

Să ne dași dar acea fōre,
Acea stea strelucitōre.
Cu responsul impreună
Ve poștim și voo bună.

Nu raspundești vorbe role
Că apoi ve vin măi grele,
Noi nu suntem bunioră
Să îndrugăm ca la mōră,
Ci dăm vorba mirelui,
Iecă și șirmaunul lui: (atātăud plioșo)



Este carte latinăscă,
Puneți ca să v'o cităscă;
De nu sciți, ca de cărbune,
Ve scriși mână a pune
Și chiămați popa să vie
Că el latinește scie;
Dar nu vr'un cu barba lungă,
Treți țile să nu l'ajungă;
Nici vre un cu barba rară,
Să ne fie pin' de séră;
Dar nici vr'un cu barba dășă,
S'o cităscă ne 'nțelăsă;
Ci de cei ce știu să sugă,
Ca s'o cităscă pe fugă,
Că nu l' carte latinăscă,
Ci cum vedeți e o ploscă
Cu vin dela Dêln Mare,
(Când beți căcțula ve sare)
Cu vin dela Valea Lungă,
(Când beți, fac-ți gura punga)
Poștiți, închinați o dată,
Ve udați gura căscată,
Luși-o toți voi prin mână
Și ne dați pe acea dănă,
Ca s'o ducem la 'mperatul
Și să continuăm tot sfatul.

Nu gândiți că vorbim glume
Orî nis-cai basmuți din lume,
Ci ve gătiți cât mai tare
Cu cole de ospătare;
Aduceți voi fin cu care,
S'arbă cai de măucare;
Tăleți juncă cu carne grasă,
Să deți ostașilor masă;
Strângeți fete frumușele
Ca să dăm hora cu ele.
Apoi mai gătiți și cuse,
Imbrăcate cu mătașe.
Si pentru ostași nmbrașe
Cu loc de 'ncăpere mare. —
Intindeți mai multe mese,
Puneți bucate alose,
Și cofeturi lingă — aceste,
C'asa obiceiul este;
Iar cum-va de un se pôte
Să le împliniți pe tôte,
Nici să stați să mai respondeți,
Ci cătați loc să v'ascundeți,
Că ostași nu știu glumă
Ș'o să fie vai de mumă. —

Și apoi să mai sciți bine,
Că și imperatul vine
Cu căpitani, cu catașe
Și cu mai multe rășvane.
Dugrăvite, poleite,
In ele Dômnă gătite;
Vine și un rășvan mare

Cu laute, cu cășutare.
In el stând mărita nună,
Țiind în mâni o cunună,
Strelucită, luminată,
Cu petre scumpe lucrată,
Pentru rumena mirășă,
Cea de Imperat alășă.

Scôteți dar acum colacul,
Că ne-am deșertat tot sacul,
Și să ne mai dați, se șete,
Și câte o sangulie
De in suppire țesută
Și cu flori de fir cusut;
Puteți da și de mătașe,
D'aveți inimi să ve lase.
Iar de nu, și d'arniciu fie
Cum veți așea omenie,
Căci noi priimim de tôte,
Numai curând a le scôte,
Ca să ne stergem la gură
Că l' udă de beutură. —

Iar astor fete venite,
Ca ciorile grămădite,
Ce ve stați cam pe la spate
Tot cu gurile căscate,
Mătași în lapte cojiță
Și le dați ca să inghiță,
Să nu stea cu gura sêcă,
Ci de dor să le mai trecă,
Să și măi potolăscă jindul
Pîn' le-o veni și lor riindul.

— Inșă nu descălicați?

(Intrăbă socră.)

— Vrem responsul să ne dați!

(Răspunde căl ce a spus orașul.)

Apoi am decălica
Dară u'e c'om înșera.
Ș'a să trecom vâi adânci
Cu prăpăstii și cu stănci,
Munți înalți cu brași ambroși!
Dați responsul, sănătoși!

G. RAFAILĂ.

◊ noapte la Tirgovește.

Al sôrelui car măndru înclină către deluri,
Apusul e o mare de flăcări și rubin;
O ramenă lumină se jôcă peste valuri.
Din Orient al nopței fum se înalță lin. —

Dar țioa se retrage, pe culmele albite
Se 'nalță discul lunii vărsând lumina sa
Pe vechile ruine de mnschi acoperite,
Pe valul lăcomței ce 'n pace mormura.



Zefrul blând adie prin lezela 'uvergite,
Și florile și iarba le mișcă când și cînd;
Al nopții aer rece viață le trimite,
Din căma ei cea neagră; lăns dulce revărsînd.

După înalta colue eă me uitam în vale,
Eram pînă la suflet d'un simțimînt petrune,
Un simțimînt puternic, religios, de jale,
Și când m'am smuls din gînduri eram scîldat în plăns.

Ce rară frumusețe! Se auîtau cavale
Cîntînd mereu la tîrle. La lîna se vedea
Tîrgoviștea pe cîntă și Ialomița 'n vale,
Perțîndu se în cēja ce cîmpii aburea.

Iar eă petrune la suflet d'atîta frumusețe,
Îmi aducemî amînte de timpî ce s'au trecut,
De umbrele strebune și fapt la mărățe,
De gloria și fala ce 'u dor s'au prefăcut.

În jurul meă mulțime de mușji cu fruntea în tî,
Ca nîsce sentînele deșteptî și gînditorî,
Veghîlez s'ară 'uvertare Tîrgoviștea 'ntristată,
Autică suvenire și plîmă de comori.

S'a dus a oi epocă de gloriî și mărăre,
Cînd fala Romăniasecă abura pînă la nori.
Din sinul astor glîdnîri amară tînguîre
S'aude și intristă p'ori cari călători.

O umbre gloriōse din sânt-ale normînte,
De ce u'arătăși calea l'al Romăniel fîi!
Aș gîndînd, vederea 'mi îndrept spre Oriînte
Și ved ca diatr'un Crater că scapăr rașe vii.

Me scol dnăpă verdějă, me nîr spre pala lucră,
O ved că fumegăndă se lasă după mal;
Aud la monastîre cum tuclul lung resună,
Aud strîgări la tîrle și cînturi din caval.

Purpura dimineșel începe să lucescă,
Prin pânșele de aburi strebat blondele șiori,
Începe cfoacărlia aburînd să ciripescă
Si cîșă s'ă se 'nalțe din iarba și din flori.

Viața pretîntîndîrî din ce în ce se 'ntinde,
Cavalele resună prin vâile adîncî;
La stîoi se mulge lapte și focul se apiînde
Si fumul în spirale plutește către stîocu.

La pînjuri multe vite cu sgomot mult coboră,
Si unele s'adapă iar altele mugesc;
La scoeul morei rōta în spume se 'ufășoră
Si pîstrele din ântru s'aud cum nrașesc.

Atuncea cînd mișcarea la locul cugetărei,
Cînd ochful sînt al șilei în ceruri a deschis,
Descînd către cetate. Îcōna suvenirel
În sufletu'mîi re-măne ca cel mai dulce via!

C. CĂRIOVA.

Colōna Înî Traian dela Roma.

Domnul Bolintineanu ne trimite un manuscris cu această scrisore: „Nici o notă nu pōte fi mai bună pentru esplicarea faptelor din epopeea Traianida de cāt Esplicarea Colōnei lui Traian de celebrul Claconi. Această operă te rog să o publici pe lîngă Traianida. Ceea ce aflăm în această colōnă, este tot ceea ce șcim mai pozitiv din istoria resbelului Daciel.“ O vom publica în numeralul viitor și mulțumim D-lui Bolintineanu că ne-a procurat fericirea d'a publica acest op atāt de interesant.

Acum vom studia această colōnă din punctul de vedere general.

Din tōte monumentele lui Traian acesta e cel mai interesant pentru noi, și cu tōte acestea îl cunōșcem atātă de puțin! Acest tesaur a fost studiat și copiat chiar de acei străini a căror istorie n'are nici o relație cu Traian. Am vedut la Brusel. În museul de anticități, o copie în ipsos după această colōnă. Ori-cum sperăm că această nepăsare se va curma și Ministerul Instrucției publice ne va da în curînd saū un atlas saū o copie harim ca a museului din Brusel, mai cu sēmă că vedem în bugetul anulul trecut o sumă destinată pentru această. Oh! dacă și această sumă n'ar avea sōrta sumei destinată pentru încuragiarea Literaturel! Scabrōse descoperiri ar face acela care ar resfoi în dosarele Ministerului pentru a vedea cum s'a cheltuit această sumă. Cu ce facilitate s'ar esplica entuziasmul unor gazete politice despre starea instrucției publice! Am îndemna Camera să ștergă această sumă, să nu mai lase mijlocul d'a se face pecate și în numele Literaturel. Dar să tăcem, căci aceste lucruri sunt o pentă fōrte aluncōsă, și, dacă am începe să dăm de gol, nu șcim unde ne-am opri. Aflăm aci ocașia d'a mulțumi Domnul Vasile A. Urechel de ideea fericită ce a avut d'a publica în manualul seū de istorie cāte-va gravuri din Colōna lui Traian. Este bine să atragem atenția copuilor către acest monument.

Vedem pe Traian întreg în acest monument, cel mai istoric și mai bine conservat.

acoperit cu base-reliefuri cari arăt campaniile lui, al cărui vîrf purta statua lui. Iar baza l' acoperia mornîntul: pedestal al puterei, trofeul al gloriei, pădîtor al cenușei la Traian.

Iecă mesura acestei colone după Otfried Muller, ridicată la 113 după Crist: Înălțimea pedestalului 5 metri 52; baza, tulpina, capitulul și pedestalul statuei 32 metri 50; diametrul tulpinei de jos 3 metri 57, de sus 3 metri 25.

Ideea acestui monument este plină de mărire. Dintr'o subasă pe care sunt figurate trofee, se înalță o colônă de marmură în jurul căreia se înfasur base-reliefuri reprezentând principalele evenimente din rebelul lui Traian, în valea Dunărei, și a cel șir de base-reliefuri se termină în vîrfu colonei, unde era pusă statua imperială. Se pôte imagina efectul majestuos ce producea statua. Spirala ce forma base-reliefurile se urca către împăratul victorios ca omagiul lumii, și venia de se termina la pictorele lui.

Nu cunoștem din cărți ameruntel rebelului Dacic, nu avem memoriile lui Traian, nici ceea ce a scris despre viața și victoriile lui Marius Maximus, Fabius Marcellinus, Aurelius Verus, Statius Valens, nici poezia asupra rebelului dacic compusă în grecesce de Caninius Rufus: timpul le-a nimicit pe tôte, dar base-reliefurile sunt un mare supliment al istoriei și poeziei. Ele sunt ca nișce capitule din viața militară a succesorului lui Nerva, cari semăn cu o carte mare înfășurată în modul antic, volumen.

Doă-deci și patru tablouri sculptate formează o epopee istorică în doă-deci și patru cânturi. Ele narez sau arăt mai întesă trecerea unui rîu; apoi Romani tașu arbori unei păduri pentru trebuințele armatei și pentru a preveni cursa inamicului. Vine apoi o ambasadă de Daci: ambasadori port toga, căci deja moravurile romane petrunsesse la dînși; dar propunerile lor nu sunt prîmrite, căci ei înjunghiu vitele lor și combat. Traian, după o primă victorie, ordonă să respecte femeile și copii. Daci, pe cari învingerea nu l' a intimidat, cutez să atace pe Romani în tabăra lor întărită. Doi spioni vin să spună cele ce au veșut. Trece un al doilea rîu. Un soldat roman aduce p'un țeran, cu mâinile legate la spate, pentru ca să le dea însemnări despre forțele inamicilor sau pentru a l' servi la spionagiul. Se dă o mare bătălie. O noă trecere a rîului, o noă ambasadă. Doă capete sunt purtate în prăjini, capete de spioni sau trădători. Pôte că este o aluzie la acel Dac trimis ca să asasine pe Traian, și de care nu

se amintă de cât în abreviatorul Zonaras. Soldați romani, iritați, ard casele dacilor. Ei fac tabără; es și se ved atacînd pe inamic în întărirea lui. Se pôte recunoșce între romani aliați barbari, după pantaloni cari semăn cu acela ce se ved la statuele dacilor prinși despre cari vom vorbi îndată. Acum romani au dat peste o cetate cărei dau asalt, și a cărei rezistență este reprezentată cu mare energie. Un rege dac e prins, e la pictorele lui Traian; dar supuși lui nu se predă pentru acesta, ei l' aprind cetatea. Un par că beaș venin. Grîul ce au putut romani să scape, îl car în tabără. Traian împarte la soldați d'ale mîncărei, numite congiare.

După această victorie, Romani tașu arbori și se întăresc iar; repar bastimentele lor pentru a strebate mai înainte sau a și asigura o retragere peste rîu; inamicul face cel din urmă sfort și vine să l' atace în tabăra, este respus. Descurajați în fine, capi aduc daruri și cer pacea, pe când cavaleria romană urmăreșce pe fugari respânși în pădure. Capul regelui Decebal este arătat soldaților în tabără după cum va fi apoi arătat în Forul roman. În fine o ultimă scenă, vie și patetică, reprezintă barbari cari se retrag naintea vîngătorului, ducînd turmele lor într'o parte a muntilor, după cum arată un torent, de parte de locuri locuite: precum se înțelege din preșința feluritelor hîre selbatice. Un bărbat și o femeie cari fug, se întorc, se mai uit odată pôte către partea unde era satul lor sfărâmat, casa lor arsă. Ţera lor cucerită și aservită. Tot așa și cel din urmă musulmani esilați din Grenada se întorceau pentru a mai vedea rîdînda vega (câmpie mînoșă), din punctul care și astă-zi se numesce Suspînul Maurului.

Base-reliefurile narative din Colônă Traiană ne dau spectaculul unei expediții romane, și ne fac, ca să dic așa, să facem această campanie cu Traian. Vedem cum se arunca pe un rîu un pol de luntre legate doă câte doă, cum se întăria tabăra cu scinduri tăiate ascuțit, cum înaintașu la asalt făcînd brôșca țestosă, adică fie-care soldat acoperindu-se cu scutul, așa în cât tôte scuturile apropiate formașu un înveliș care protegia pe asaltători de proiectilele inamicului; cum împing către un mur un herbec care în adevăr are un cap de berbec; baliștele puse în care arunc săgeți, este o adevărată artilerie, și chiar o artilerie călăreță. Cel vechi aruncaș și el globuri de foc, a căror natură nu este bine cunoscută, și glonțe de plumb cu prascia.

Pentru a completa tabloul vieții militare a lui Traian, trebuie a mai vedea și alte base-reliefuli pe cari le-a luat Constandiu dela arcul de triumf al lui Traian, ca să decore pe al seii. Acolo vedem pe Traian harangând soldații cu acea atitudine simplă și demnă de care ne vorbește Pliniu. Chiar și umanitatea lui o vedem acolo unde este reprezentat ca împarte alimente la cei flămânzi, între cari el coprindea copii săraci și orfelini. Se mai vede încă o vânătoare, simplă și barbătescă petrecere a lui Traian și demnă de stimă, când o comparăm cu petrecerile estravagante sau crude ale lui Domitian.

Constandiu a mai răpit dela arcul de triumf al lui Traian statuile dacilor prinși cari se ved în vârful arcului seii. Acest furțișag a fost pedepsit în seculul al XVI-lea, căci, ceea ce era un acces de nebunie, Lorenzino, bizarul asasin al lui Alesandru de Medicis, a decapitat toate statuile cari decorau arcul lui Constandiu, afară de una, singură al cărei cap este antic. Din fericire sunt în muzeuri un bun număr din statuile captivilor barbari cu același costum, adică pantalonii și căcălul țurcănescă, adesea cu mâinile legate. Într'o atitudine de supunere posomorâtă, uneori cu expresia unei mândrit înfrucate, căci arta romană avea nobilețea d'a nu umili pe cel învins; ea nu îi reprezintă în genunchi, călcați în picioare de vîngători lor; nu da la trăsurile lor străine un aspect care le-ar fi făcut hidioase; le pune pe culmea arcuilor de triumf, în pictore, cu capul înclinat, cu arcul trist.

Summo tristis captivus in arcu.

Doă statue de daci personific mai cu seamă energie acel popor care lupta contra cuceririi romane și conserva mândria lui plină și în cădere. Aceste statue de basalt negru se ved în fundul curții dela palatul conservatorilor, la Capitol: unul din daci are un nas scurt și turtit care l'asemănă cu figura tartarilor și care îi face mai cumplită figura lui feroce.

Atât colona traiană cât și Forul traian și Basilica traiană, sunt operele unui arhitect grec numit Apolodor. Se vede perfecția artei grece în construcția colonei. Ideea primară a monumentului este pôte grăcă, este pôte împrumutată dela o colonă din Alesandria care se numea Paneton.

Traian, cu toate că nu era un literat, iubia însă literile. Făcuse la pictorul colonei doă biblioteci, una grăcă și alta latină.

Astă-ți acésta colonă, în loc de statua lui Traian, pörtă statua Sântului Petru. Când Roma va fi capitala Italiei, credem că Traian își va relua locul iar Sântul Petru va rămânea cu locul din calendar.

(Gr. H. GRANDEA.)

Laclul dela Drăgoiesci.

Țera, sub tiraui Domni dela Fanar,
Perde-a sa mărirc, genis cu amar.

Prada, mörtea, lanțul pe Români apasă.
Domnul vede töte și nimic nu'î pasă.

Ei își trece timpul cu miniștri rei,
Vorbînd cum să prado pe supoși sei.

Pune biruri grele și pe boieri lasă
Să despöte țera ce el o apasă.

Nimeni nu protestă! Junii și bătrini tac,
Cu prădile țerei străini'î napac.

Dar Mitropolitul singur n'are frică,
El refușă birul, pe popor ridică.

Iar boieri țerei, străini levinși,
Dau d'omor poporul ș'ale lui credioși.

Pe Mitropolitul țerei Romănesce
It tönit la laclul dela Drăgoiesci.

Acolo el trece nopțile amare.
Bröscule din baltă fac slarnă mare

Și nu'î las să dormă... El le-a blastemat
Și d'atönce 'n cöce nu aü mai cãntat.

După cum spun noă timpi bătrînesci,
Nici o bröscă 'n laclul dela Drăgoiesci.

Iar Domnul acela, din bătrini se spune,
Möre cãnd aude acéști minune.

Să luași aminte, străini venetiei,
Ce pat toți noșii re fac röu aici!

D. BOLINTINEANU.

Lamartine.

Lamartine, unul din cele mai mari genuri ale acestui secul, a murit. Datorim memoriei lui, atât de scumpă inimilor simțitoare, barim câte-va rinduri în cari să amintim operele cari l'a-ü ilustrat. Retiparim mai la vale și Laclul, una din cap d'operele lui.

Alphouse de Lamartine s'a nãscut la Macon (Francia) în 1790. Autori favoriti ai copilăriei seie, erau Fenelon și Bernardin de St. Pierre, cei mai dulöști din autori franceși.

Mai târziu acești autori fură înlocuiți de poeți italieni, englezi, germani; rămase farmecul de abila mimicria a lui Macpherson și Iubi pe Ossian, acest poet al vâgului și cețelor cari au lăsat atâtea colori în imaginația poetului francez. Dar maestrul pe care l'asculta mai mult, era glorioasa natura din Elveția și Italia; el a înțeles splendorile, suspinele, solemna tăcere a mărilor, a munților și a cerului; a simțit suflarea Creatorului în toate aceste fenomene.

Meditațiile poetice publicate în 1820 au avut un succes imens. Farmecul lor cel mai mare consta în accentul adevăratului în sunetul vocii care petrunde inima. El urmașe consiliul dat de Madame de Staël: „Căutați divinitatea în natură și înfinitul în amor. Pentru dînsul, natura întregă osala ruga prin suflarea borelor și profumul florilor seale. Poeti cauti genul prea departe, dice el, pe cînd genul este în inima și câte-va note atînușe cu pisioie ajung pentru a face sa plîngă un secol.“ Lamartine susținu gloria debutului său, prin Noile Meditații (1823) și Armonii poetice și religioase (1830). Cea din urmă culegere prezintă un caracter nou. Autorul este mai sigur de sine; are mai puțină grige de frumusețile detaliului, poesia este în întreg, curge în valuri și cu mărețe desvoltări. Armoniile sunt adevărate lune pline de entuziasm și mîrire. Fusela este un episod dintr-o poemă mare, o poezie bugetă, gen de tot nou în Franția. În această poemă ca și în Căderea unui înger, autorul a cîștigat calitatea noi, precum pateticul recitului, detaliile poetice ale victor vulgare; dar aceste calități sunt mai puțin spontane; am putea dice ca el voind să și înavuțasea genul, l'a alterat cîndorea. Volumul Recueils poetiques avu puțin succes. Fără îndoială Lamartine este unul din cei mai mari poeți francezi; el are o facilitate, o abundența nesecabilă, o inspirație lirică de primul ordin. Inșă avem să l'imputăm profusia de imagine, un lus de figuri și comparații; are ce-va indecis și alunecînd în contururi, o languore, ce-va feminin care este un farmec dar, care facil devine un defect. — În prosă a scris: Suvénirile și impresiile unei călătorii în Orient, în cari aflăm o mare avuție descriptivă; Istoria Girondinilor, Istoria Revoluției, Istoria Restaurației sunt strecluite opere de artă și imaginație, dar cari las mult de dorit sub raportul verității. Lamartine scrie istoria ca cum ar scri roman; une-ori face din realitate chiar un ro-

man elocințe și înflacarat. Are paginî înseninate, descriptii vii, dar nici o dată nu are gravitatea forte și severă a istoriei. Invețimîntul unei epoci reprodusă cu veritatea simplă și riguroasă. A voit să inute pe Tucidid, dar e departe de a l) semăna. — În Confidențele mele și în Rafaci aflăm paginî brilante și fresce, dar pretutinderea acelaș defect, pentru că ne face să dorim mai multa sobrietate în detaliu, mai multă mesură, precizie, simplitate. Autorul nîță adeseori că rația trebuie sa determine imaginația. *)

Ca să complectam această notă, vom copia cuvintele lui Gervinus, unul din cele mai mari spirite ale Germaniei. Iată ce dice el despre Lamartine:

„Poesiile lui țîșese dintr'un suflet profund atins de șguduiriile morale cari au mișcat seculul; ele erati dar imagina netedă și fidelă a unui timp care balanța trudos între intrinșcare și bucurie, între furtuna și o linise profundă, alternative cari turburati tôte sufețele inalte din această epoci. Chiar numai calitățile esteriore ale acestor poesii arată în poet un talent înăscut, cu o facilitate, o inladiere și o elasticitate, minunate și necunosgate pînă atunce. Inșă erati multe de împuțat în producțiile noului poet. Forma forte regulată a versurilor; lungile periode poetice umplute cu înțele membre ale frascilor gramădite unele peste altele și ale frascilor incidente călcate unele de altele; forma epigramatică și atorică și abstractiilor seale filosofice, și în fine gustul seți promunțat pentru descrierile naturei; tôte acestea scoțeau la lumină abuserile de cari pe cătușe autori odolor clasice, adica tururile de forță ale retoricii, ale poesiei didactice și ale poesiei descriptive; nici odata inșă nu se veduse o atata mare avuție de rime nici o atata varietate abundantă de strofe și ritmuri alternante, nici căderi în versuri atît de melodiose și armoniose ca în Lamartine. Nici odata nu se veduse turnând într'un mod atata de palpabil cugetari atad de variate, într'un limbagiu atata de brilant și atata de avut în imagine; nici odată nu se veduse un poet conducend pe cititor cu atata siguranță și linise, scoțendu'l din labirintul periodelor celor mai complicate, pentru a l) da cu o claritate eclatantă inteligența complectă a sujetului său.“ **)

*) Louis Noiré.

**) Din voluminoasa istorie a seculului al XIX-lea, de Gervinus, din care estrag această citație, s'a publi-

L A C U L

(CANARINE.)

Aşa spre noă fermuri împioşi fără 'ncetare,
 În noptea eteruală duşi făr'a ue 'nturna.
 O şi nu'i cu puţină p'a acolilor mare
 Ancorul arunca?

O lac! abea şi anul s'a precurnat din cale,
 Şi lingă nste valuri ce ea le-ar mai vedea,
 Priveste! eū viū singur să şed, privind în vale,
 Tot unde ea şedea!

Aşa mugial atuncea sub stîncile profunde,
 Aşa spârgeal tu vulul pe fermul sfăşiat,
 Aşa tu pe picior'e'i spumarea dupe unde
 Svirială înflorat.

O s'era, şi tu minte? plutim noi în silenţă;
 Nu s'andia departe, pe lucil stelos,
 De cât cum lopătarul despică în cadenţă
 Cristalu-armonios.

Dumnezeoaci accente vibra ā de oiaia,
 Ca 'n regii d'altă lume; ecoul resună
 Şi undele ascultară cānd vocea 'i înspirată
 Ast strigăt iutonā:

„O timp, opresce'Ń sborul! momente puincioase,
 Opriţi al vostru sbor!
 Lăsaţi ne a sôrbe plăcerile fugose
 Din aui p'înă d'amor!

„Destul aci ce sufer în lume, ve implorā:
 Cu ei sburaşi, fugişi;
 Luaji le viaşa şi grija ce'Ń devorā;
 Utraşi pe fericişi.

„Ńu ran e ori-ce rugă căŃ sborul nu s'alinā,
 Ca fulgerul dispar;
 Eū Ńic la astă nopte: „O nopte, Ńi mai lină!“
 Şi Ńiorile apar.

„Iubi vom dar, iubi-vom! de timpul care fuge,
 Curind să profităm!
 Linau nu are omul, nici timpul unde-ajunge;
 El curge, noi sburām!“

O timp gelos, se pôte, minute de 'ncăntare, —
 Amorul cānd ne varsă fericea cu deplin, —
 Fugi de noi departe şi tot cu-acea sburare
 Ca 'n Ńilele de ch n!

Şi ce! ori nu se pôte opri măcar o armă?
 Tracute sunt eu totul? să fie tot perdn?
 Ast timp e. n'i le dete, ast timp ce n'i le curuā,
 N'o să le dea mai mult?

Neani, e'cruitate, trecut, ādinci abisuri,
 Din Ńilele sorbite ce Ńre Ńi făcut?
 Vorbif: ne mai daji āncă sublimole estasuri
 Ce voi n'i le-Ńi perdut?

O lac şi stinci tăcute, spelunci, pădure-obscură,
 Şi tot ce timpul cruşă, rejună un zeŃr,
 l'ăstraşi din astă nopte, pāstraşi, o tu naturā,
 Măcar un suvenir!

Să fie 'n a ta pace, în aspra vijălie,
 O lac, şi în privirea frumosului teŃ mal,
 În braşi acceptia negri, în atinca cea pustie
 Ce se prevede 'n val!

Să fie în zefrul ce uşurel adie,
 În fermu-al cărui eco repe'ā un suspin,
 În luna ce'Ńi revarsă lumina'i argintie
 Din discul ei senin!

Şi vintul care geme, şi trestea ce suspioā,
 Şi Ńolicele profunde din aeru 'nflorit,
 Şi tot ce se aude, se vede, se respirā,
 Tot Ńicā: „S'au iubit!“

GR. H. GRANDEA.

Testamentele politice.

PRINŃ CEL MARE AL RUSIEI ŞI ŞTEFAN CEL MARE AL MOLDOVEL.

Nu ne vom ocupa aci nici de aspiraŃiile grecilor, nici de pretenŃiile magtarilor. În ceea ce concerne întinderea teritorială şi nimicirea celor alte popore vecine. Sunt doruri absurde căror trebuie a raspunde numai c'um Ńimbet despreŃuitor şi a le aminti cuvîntele din cântecul valon: „Cānd un popor începe a cugeta la nimicirea vecinilor, acel popor a pus un pictor în mormînt.“

Aceste cuvinte se pot aplica la tôte poporele cu dorul de cucerire, cu osebite că prognosticul lor se întimplă mai curānd sau mai târziu, după cum acele popore au mai puŃină sau mai multă forŃă vitală.

De aceea. cānd la limitele noastre sunt vecini nu numai de acela căror le putem raspunde cu despreŃ, ci şi de acela al căror dor de cucerire este însoŃit şi de forŃa d'a l'escuta. atuncea trebuie să cugetăm serios şi să stabilim care este politica noastră esternă? Cări sunt mediile d'a înlătura şi combata realizarea dorului de cucerire?

cat în franşuzesce (de Minssen) pină acum noă spre-Ńee volume. Nu putem îndestul recomanda acest tesaur istoric, necesar ori căui cere se ocupă de activitatea politică, economică şi literară contimpurană!

Responsul celei d'ântei întrebări îl aflăm în cele din urmă cuvinte ale lui Ștefan cel Mare al Moldovei și cari sunt testamentul său politic.

Acest mare Domn. vedând perfidia și neputința vecinilor săi. cu acea ochire de geniu care citește în viitor ca într-o oglindă. îndemnă pe fiul său Bogdan a se supune Turcilor. Mircea și Ștefan sunt acei cari au stabilit politica externă a Românilor: alianță spre sud cu Turcii, aliați noștri naturali; resbel spre nord cu Unguri și Poloni, inamici noștri cei mai aprigi. Poloni au perit: justă respalță pentru acei cari se ocup mai mult a sminti pe vecii lor, de cât pentru a se consolida în antru și ași atrage simpatiile acelora. Unguri sunt tot pe calea Polonilor și va veni o zi când regatul sântului Ștefan va fi sfâșiat de Român. Slav și Germani, după cum republica oligarhică a Poloniei a fost sfâșiată de Ruși, Prusiani și Austriaci. Logica nestrămutată a lucrurilor și faptelor, far nu fatalitatea, aci va resbi.

Dar pe ruinele Poloniei Români vedură înălțându-se și amerințându-i un alt vecin. Rusia. după cum de astăzi vedem în dosul tremurândului regat al Sântului Ștefan rînjind viitorul vecin. Germania.

Cel d'ântei vecin cu atât trebuie să fie spionat de Român. cu cât el acum este în apogeul mărire. cu cât această mărire este rezultatul unui testament politic unit cu sântitate și necurmat d'un șir lung de imperatorii autocrați, cu cât scopul final la care țintesc acest testament este subjugarea absolută mai cu seamă a popoarelor după căsta occidentală a Mării Negre pînă la chinea comerțului din Lumea veche, Constantinopolu.

Este nemerit a reproduce aci acest infimator testament al lui Petru cel Mare:

„Să nu se neglige nimic pentru a da nației ruse formele și usagele europene.

„Să se mențină Statul într-o stare de resbel continuă.

„Să se întindă prin toate mijlocele putincioase către nord, în lungul Baltice; către sud, în lungul mării Negre.

„Să se întrețină ura Englierei, Danimarei și Brandeburgului contra Sveciei care. în fine, va fi subjugată. Să se intereseze casa Austriei la gonirea turcilor din Europa. și. sub acest pretest, să se întrețină o armată permanentă; să se stabilizească porturi pe țărmul mării Negre. și. înaintând mereu, să se întindă pînă la Constantinopol.

„Să se nutrească anarhia în Polonia și să se termine cu subjugarea acestei republice.

„Să se întrețină. prin mijlocul unui tratat de comerț. o alianță strânsă cu Engliera. care din parte-i să favorizeze toate mijlocele de mărire și perfectare a marinei ruse. prin ajutorul căreia să se obțină dominația Baltice și a mării Negre.

„Să se petruindă de acest adevăr: că comerțul Indiilor este comerțul Lumei și că acela care va dispune esclusiv de dînsul este suveranul Europei.

„Să se amestece cu ori-ce preț în cetele Europei și mai cu seamă ale Germaniei.

„Să se serviască cu religia asupra Grecilor neuniți sau schismatici răspândiți în Ungaria, Turcia. în părțile meridionale ale Poloniei.

„În fine să se pună în luptă una contra alteta curțile din Franția și Austria cum și aliatele lor, și sa se profite de slăbirea lor reciprocă pentru a cuceri tot.“ (Va urma)

G. H. GRANDEA.

Miscelana

Nu cunoșc suferință mai cumplită, de cât aceea d'a simți mila ce inspiră cul-va.

Omniul fericit este acela care și prețuesce poziția după ceea ce are, omniul nefericit este acela care o mesură după ceea ce-i lipsesc.

Geniile apar împărechitate, ca: Virgil și Horatiu, Volter și Rousseau, Schiller și Goethe, Musset și Heine, Alesandri și Bolintineanu, sași solitare, ca: Omer, Dante, Shakespeare. Cele din urmă se împărechitez cu epoca în care apar.

Odiinoriă juni când vedeau o femeie frumoasă, diceau că este: knger, dee, rosă, stea, etc.; acum dic că est: un bun biftetec, când este mai durdulie, — un entrecotes, când este mai costelivă. o vacă de muls, când este mai avută.

Înainte de 1848 poporul cânta din Vaca-rescu, Eliade, Cârlova, Alesandrescu, Bolintineanu: audial în orașe resunând: „Amărâta turturică . . . „Remăi sănătôsă . . . „Un păstor tiner . . . „Din snul malței mele . . . „Ca un glob de aur . . . „Pe o stâncă neagră . . . „Ca robul ce cântă . . . — audial la sate: „Albo, albo dela munte. . . . „Între Olt, între Oltet . . . „Maria

cea balate „Când aud cucul cântând
etc.

Astă-ți audim:

„Șarmantă damicelă
Cu ochi ca de gazelă,
Cochietă, complexantă,
Ai pic, ești elegantă . . . 1)

Sau:

„Mult păresu frumoșe,
Scumpă draga mea.
Noptile gerose
Liogă porța ta . . . 2)

Sau:

„Belă copilă, de grații plină,
Moașă sublimă, sôre d'amor,
Coruri de nimfe pe buza 'ți lină
Se ved cum jôcă înc țigor . . . 3)

Sau:

„Trecuți pîntre diorele,
Intrați în dîmbrăviôră,
Colea la Măgurele,
La scumpa Mariôră . . . 4)

Sau:

„Scumpa mea Marișă,
Pîna mea din cer,
Ia dă 'lui o gurișă:
Asta 'i tot ce 'i cer . . . 5)

Sau:

„Frunzulică trei gogoși!
Amplôași sunt lusoși . . . 6)

Sau:

Rabdă, rabdă, suștejele,
La nevoi și la durere . . . 7)

Sau:

Biru 'mi dau, de gardă fac,
Nôptea dorm cu pufca 'n pat . . . 8)

Sau:

Tôtă nôptea bat la porță,
Iar tu dormi, dormi ai môrta! . . . 9)

Cum vedet), gustul s'a nobilat în poporul nostru.

1) Ce limbă! — 2) Ce simțitor! — 3) Ce ardaș? — 4) Căci sînt amic iutim cu grădinarul. — 5) Vorbă să Ge! — 6) Apoi dacă sînt comuniști! — 7) Că 'i o-da neica plăcinte! — 8) Ce dracul! — 9) Ce este-nică! —

Elveția are mai puțin de trei milioane locuitori, dar pôte ridica contra inamicului 340,000 soldați.

România are peste cinci milioane locuitori, și totă armata ei nu ajunge cifra de 50.000 soldați.

Elveția cheltuiesce pe an 8,200,000 lei, adică 3 lei 40 bani fie-care locuitor.

România cheltuiesce peste 35,000,000 lei noi, adică 7 lei minimum fie-care locuitor.

Sistemul Elvețian ar da României 400,000 soldați și nu ar costa de cât 20,000.000 lei. Profit neted: 350,000 soldați mai mult și peste 15.000.000 lei economie.

Elveția n'are armată permanentă: dar când este pericol, toți alerg sub arme.

Armatele permanente sînt brațele tiraniei. Conscriptia a fost introdusă de Napoleon I. Dacă prinți ai imitat pe cel mai mare tiran, poporele s'au imite pe poporul cel mai liber.

Un soldat permanent păgubesc Statul: 1) cu solda lui. — 2) cu ceea ce ar produce travaliul s'eu, nefiind soldat. — 3) cu diminuarea impozitului.

Apoi permanința face soldatului cel mai mare reu: îl intrerupe cariera: timpul c'at stă în armată face din el un parazit: când este liberat, nu mai pôte să se ocupe de meseria lui pe care a uitat-o, și deprinderea cu viața militară face din el un om vătămător societatei.

Adoptați sistemul Elvețian.

Trimitet) soldați la vetrele lor, dar conservați și înmulțit) oficeri cari s'au fie instructori militari ai poporului.

Când vom avea instrucția obligatôre în sate și orașe, oficeri buni și îndestui, arsenale pline cu arme și muniții, finacele pe cale d'a se ameliora, atuncea nu se va mai desbata nici la Pesta, nici la Viena, nici la Paris, nici la Petresburg despre cucerirea țerei nôstre; ba încă noi am fi aceia cari am cugeta barbătesce la frați noștri cari gem sub jugul străin.

Ce-va care distinge pe Romani (și de care se mir străini), e că noi adoptăm de bun tot ceea ce străini arunc de reu. Legislație, administrație, instrucție, le slutim mercu cu pretenția că le ameliorăm.

(Minele de argint dela Nevado.) Un fenomen frapant este căldura extraordinară din interiorul minelor de argint dela Nevado. In unele locuri căldura este așa de mare, în cât viața lucrătorilor se afla în cel mai mare pericol. In loc de a scote apa care abundă așa de mult în alte mine, aici lucrători trebuie să introducă neconținut aer atmosferic, ceea ce se face prin mijlocul unor macine, menite a pune în mișcare un fel de aripi gigantice, cari, învîrtindu-se împrejurul unei osie, împing aerul prin nise țevi de fer în interiorul minelor. Aici apa se afla în cantități foarte mici. Mina numită Bullion, adinea de 1200 de picioare, este uscată ca un cup-tor de var și are o căldură enormă. În canalele de jos ale minei Chollar-Potosi, a căreia adâncime verticală este de 1100 de picioare, termometrul arata peste 100 grade de căldură.

Gr. H. GRANDEA.



Serbarea onomastică a lui Ión Gutenberg.

Sâmbăta 12 (24) Iunie sêra am asistat la o serbare pe atât de frumoasă pe cât e noă în România. Era ziua onomastică și a lui Ión Gutenberg, inventatorul tipografiei, și Domnul Weiss, diligentul nostru tipograf, a găsit în fine ocazia de a realiza o dorință ce a nutrit de mult, adică de a introduce și aici serbarea acestor zile.

O societate compusă din întregul personal al tipografiei Domniei sece, și dintr'un număr de reprezentanți ai diaristicii și al literaturii, era adunată pe la 9 ore sêră în urma invitației Domnului Weiss, într'un pavilion ornate cu portretul lui Gutenberg în mărime naturală, în „Grădina Stelei” în dosul arsenalului.

Cerul care la început era ascuns sub noi, se însenină și părea că serbă și el ziua în care s'a născut pentru lume un al doilea salvator, adică acela, care, prin sublima lui invenție, avea să ne salveze de superstițiile în cari ne aruncase egoismul unor călugări, și

să răspândiască lumina pe care acestia pare că o luase în monopol.

După un mic supêu, Domnul Weiss se sculă și ridică următorul toast:

Domnilor și amici!

V'au invitat pentru ziua de astăzi spre a lua parte la o serbare, care mai prelungindinea este de însemnătate cea mai mare, și pe care aș dori a o vedea introdusă și în România. Este vorba de serbarea onomastică a nemuritorului maeștru ION GUTENBERG, a aceluia maeștru, care a reușit cu toate dificultățile enorme ce a întâmpinat, a inventa o artă, care avea să ne deschidă tesaurul științelor, care avea să ne ajute pe calea ce duce la perfecție, cu un cuvânt, a apropia și a înori lumea întrégă între sine. — Aruncăm tu mi privirea asupra acestor frumoase adunări, veți cu bucurie nise Domnul și amici, cari în adevăr nu profes arta tipografiei săi vre una din ramurile auxiliare ale acestei arte, dar cari ne adăp din fontăna bogată a științei lor cu toate câte ne trebuie spre a face progres, cari sprijin cu energie arta ce am moștenit dela nemuritorul nostru maeștru. Mulțumind dar din inimă acestor Domni, autori și erudiți, cu cari sautem înțeleg cum gemeni, pentru bună voința cu care săl urinat apelului meu, propun să închinăm acest pahar umbrelor lui ION GUTENBERG, acestui mare bărbat, fără care noi astăzi n'am însemna



nimic, și a căria sauvuire nu se va pierde nici o dată. — **VIVAT! SA TRAIASCA MEMORIA LUI ION GUTENBERG!**

Acosta din urmă urare precum și toastul ridicat în onorea Înălțimii Sece Domnitorului, care proteje cu atâtă grație științele și artele, fara primite cu entuziasm. Dar tot așa de vie a fost bucuria cu care s'a primit propunerea făcută cu această ocazie de redactorul Monitorului Oficial, Domnul Cost. S. Marcovici, adică de a ridică lui Gutenberg un monument în capitala României, și în puține momente, lista de subscripție deschisă spre acest scop ne presintă rezultatul de câte-va sute de fraței.

Felicităm din inimă pe Domnul Marcovici pentru fericita idee ce a avut, precum și pe Domnul Weiss pentru inițiativa ce a luat de a introduce și la noi o serbare care va avea un îndoit folos, acela de a reaminti lumii pe un bărbat, care a luptat cu o perseverență aproape supra-umana contra obstaculelor și a

obscurităţei evului mediu, şi apoi de a însufla
acelora, cari profes după patru secole şi ju-
mătate arta inventată de dînsul, dorinţa de
a 'l imita.

Sperăm că în viitor, ziua onomastică a lui
Gutenberg se va serba de toate imprimeriile
în unire, că şi tipografiile de prin districte
'şi vor trimite reprezentanţii lor la această
serbare, căci, după cum am spus la această serbare,
„Gutenberg nu este cetăţenul Germaniei, nu,
ci este al lumii întregi, şi lumea întregă
trebuie să serbeze pe cel mai mare apostol
al luminei. pe Gutenberg.“

(G. H. GUANDEA.)

E L E N A.

(Baladă.)

I.

E ora solemnă! Severul Sorabiu
L'a Ralului poartă voghiază profund!
Si bărele serei prin frunze de dafin
Timide s'ascund.

Misterele mute descântă sonoria,
P'a şilei ruine nebune danşând!
Eternul în spaşiu repară lăria
Creând sau stergând.

II.

O barcă de cedru, a lens, uşoră,
Laguna despică, vis'ată d'amor;
Drept vele trei Graşii pe val o coboră,
P'aripele lor.

Pe scumpo covore cu clucuri de aur,
In braşo, ferici suspină 'n delir;
P'e casta lor frunte cunune de laur
Cu drag se reafir.

El şine o liră ş'acorduri divine
De lacrimi stropite tăcerea curmă,
Şi unda, şi luna şi stelele line
Plângând repetau:

— „Ferice feme! O dulce Elenă!
„In haosul vieţii'mi puteric tiran!
„Esci geniū ce schimbă în viaţă eternă
„L'n vis momentan?

„Comoră cerescă ce 'n siun'i coprinde
„Perfecţi ascunse de, chiar Dumnezeu,
„Esenţă din care în seculi 'şi aprinde
„Din nou sufletul aeu.

„Prin ilacări ce varsă pe buzele mele
„Divinsle'şi buze, 'şi-o jur, aş putea
„Să suflu, şi 'n spaşiu s'asviri peste stele
O lume a mea!

„Dar ce fel? Elenă, prin cenete'şi fine
„Din săntă comoră o perlă strecoari?
„E ora fatală...? Esci mută 'n suspine.
Delir şi fior!...!”

— „Poete! Iubite! Profana la liră
„Fatală cântare s'o curme, te jur.
„Sinistre scinteie de fulger luciră,
„Muriud în azur.“

III.

Dintr'a cerului 'nălţime
Un Arhanghel cu înţime
O steluţă a desprins.
Iar Madona aplecată
Către el ferice cată . . .
Şerpi de raşe ceru a 'ncius.

Ea suride şi se 'utorce
Către ângerî, un semn sac :
Eş alerg în giurul ei;
A lor lărpe cu beşie
Varsă valuri d'armonie,
Şi din stele curg scintei.

Toţi privesc en voloşie,
Cănt a lor ferice,
Şi cu vocea'î seraşie
Madona le şice :

„Momente sublime
„D'amor, frăgaşime,
„In van muritori la ângerî ve cer!
„P'e fruntea lor jună
„A vóstră cunună
„Revară fericea dorită ūs cer!

„Elenă iubită!
„Esci tu fericită,
P'erdută 'n Iubire cu scumpu'şi poet?
„Destule secunde
„De viaşă pe unde!
„Ve dau veciuicia şi 'n ceruri v'ncept!”

Aste vorbe lung resună
Intre maluri ce le 'ugănă,
Şi Madona contenî;
Dar o lacrimă curată
Din albastrii ochi scăpată
Peste ei se prătăli.



Unda volură, spunează,
Se 'nferbintă, se 'ndreptează
In col mnă piu' la cer.
Feriviți juu' so 'unlă
In a nopței dăză cefă
Si ană scutul lui Mister.

IV.

In mijlocul nopței d'atuncea resună
Accente de liră, tăcerea curmând,
Si ceul din maluri, din stele, din lună,
Repetă plângënd:

„Momente sublime
„D'amor, frăgețime,
„In van muritori la āngerī ve cer!
„Pe fruntea lor juuā
„A vōstrā enunā
„Revarāā fericea doritā de cer!“

1869, Martiū.

VASILIO DIMITRESCU.

Cronică Literară.

Am citit „Omul care rîde.“ Autorul lui
pōrtă unul din acele nume pe cari in epoca
nōstră nu'l putem pronunța fără emoție, și
pentru care emoția se manifestă violentă, aci
prin demonstrații entusiaste, aci pūr atacuri
furiōse. El, ca și revoluțiile, n'a putut să treacă
neșărit, ruinele sunt tot așa precum le-a fă-
cut. monumentele tot așa precum le-a vidicat.
Dacă vre-odată s'ar uita numele lui Boileau,
Solonele literaturii; acest nume ar rămănea
in memoria literațiilor; este un tiran de geniū.

O carte de Victor Hugo pretuțesece pentru
public, cāt un eveniment politic, și bursa li-
terilor, obișnuit in scădere, se ridică îndată.

Unī impuț poetului imensa lui mândrie; ōre
n'are dreptul? Oare n'a creat el o scōlă tot
așa de glorioasă ca și scōla creată de elevi
lui Napoleon, bărbat ca Massena, Kebler,
Murat? Acești mari bărbatși pretuțesece ōre, in
armata inteligentă a literelor, cāt maresalul
Theophile Gautier, care n'are încă nici cħfar
bastonul academic? Scriitori romanticii au re-
putat asupra clasicismului victorii cari au
mai mult preț de cate tōte victoriile impe-
riului; victorii fără jafuri! Victor Hugo are
mândrie? Dară el a avut o tot d'a-uma! Ange-
rul căduț și condamnat. In iaduri devine Satan.
Hugo, emisat, aruncă in patrie focul și fla-
cările pamfletului; pamfletele atmosferē in-
flăcărata. prin care se simte suflarea apăsată
a condamnatului. Geniul se afirmă prin in-

vidia ce inspiră. prin cercările de plagiare ce'i
se fac; tot ast-fel e și cu aurul, a cārui exis-
tență se pōte proba cu tōte imitațiile ce 'i se
fac. Câte cōste s'au scos din operele mascu-
line ale lui Victor Hugo pe cānd el dormea. ca
să creze din ele opere feminine! De căte-
ori atâtea penē vinătōre au urmārit pe acest
geniū mare, infinit al cārui fund nu 'l-a atins
 încă sonda! Câte māni n'an venit să 'i sece
unda lui amară. Dară maestrul care a im-
prunutat caricaturei și glumei tipal facil al
talentului seū, a rēmas nēimitabil in frumu-
șețile sele. Din crezul lui creator și puterie
a eșit o generație de persōne, cari, nāscute
pe treptele unui tron, vor trece la posteritate.
Hernani este mai rege de cāt moștenitorul
lui Carol-Magnus. Ruy-Blas, mai suveran
de cāt capul monarhiei ispaniole. El a as-
cultat mersul geniului uman și 'l-a pus pe
calea civilizatorē. Bătăile inimii umane le-a
ascultat, in a sa, și nimeni n'a vorbit o limbă
de amor mai dulce. El a facut florile mai
rīi și mai fragile, cānd toți poeții fac din
simțimintele lor un terbar bine titluit. El a
tradus frumusețea și natura după cum Leo-
nardo da Vinci o depingea, după cum glu-
vaerginul țate petrele pretiōse. Cānd vorbește
de copii, e-presiile lui nu mai sunt cuvinte, ci
accente. Și cēst imens amor nu descinde nu-
mai la copii, ci se înalță pînă la patrie, cu
salturi, ca acei pesci viguroși cari ure cas-
cadele. Cum își lubesece țera! Ce virtej re-
sună in versurile lui, virtej petrūns d'un
strigăt de tinerete admirabilă care sgudue
aerul, clopot, rugă plingătōre, contrast plin
de dulcița și grație.

Hugo își lubesece opera și o pedepsece. El
a purtat-o in el mult, a îngrijit-o; o creșce
cu răbdare, și da ast-fel de doă ori viața.
Cartea lui, terminată, este un elisir de bu-
ruteuș pisate; parfumele ei au aroma selba-
tică a naturē, ce-va din esența divină cħfar.
Mai tārđiū, frasa, versurile lui, vor deveni
rudimentele autorilor viitori. El corige, țate
precum odinioară tiranul (Tarquiniu) doboră
capetele macilor. El rescolesce manuscrisul
seū. Il curăță de transiții. Inre penele stre-
lucitōre ale paserei, pune puful. El cugetă la
fiitorul operei sele, o lucrează necurmat; re-
paușul cħfar e plin de ardōre, se obosesc
după modul creatorilor; għoa de māne e a
lui. El va avea tot d'a-uma soniță pentru
brăzdă. Intr'această cugetare tot d'a-uma nālță,
intr'această deprindere morală se mișcă o ființă
care ese din proporțiile vulgare ale vieții.
Gestul e teatral, cuvīntul are umplitudinea
forului și a tribunei, detună inre muri casei

moderne. Omul nu și-ar putea lua un scaun fără a se teme de Ercule preluând la trավaliele sele; el p^orta un pachet dupa cum Atlas purta lumea. Se încalță cu conduri și pentru el totul se investese ca de serbat^ore, el solemnisează cuvintele, pronunță „tiran” și „sclav”; din pl^oie și furtună, el alege furtuna. Cei cari l'înconjur nu lău în s^omă această abater^e. Prin cei cari l'înconjur înțelegem acea sc^olă primara care s^omănă cu muscele cari sbor într'o radă de s^ore, cu paserile cari spiculesc pe brazdă, locustele cari trăesc pe seceris. Elvi nesuferiți cari merit m^otaoa, lar nu corona de stej^or.

De ce această haiftă de p^ortași n'a fost buna barim să aducă în patrie pe m^oistru? El își impune un sacrifici^u mai mult admirat de cât înțeles. Columna templului sg^oduit, e gata să l' striviască sub sarcina ei; acest Samson din esil, va muri în esil. Ușa l' e deschisa, el p^ote contimpla patria lui ad^orată; hei bine! nu! Chiar prin sc^oar^e seereta, nu va veni să și-o v^oădă. Cenușei însuflețite, rămășițelor barbaților mari pe cari l'a cunoscut, el va aduce pulberea aurită a poesiei sele. Valor^osă lui sc^olă de altă data, ad^o e golă; fiul primogenit al acestei eclesii din 1830, Teoplăle Gauthier e mai singurul care o reprezintă în Franca. Căt despre Hugo, e singur. Veni-va în ore un nou Pers^on ca să l' smulga din stanca în care sta pironit, pe care o strânge cu brațele și a care c^oste sunt ulafe cu lacrimile lui? Ar trebui să i sa c^ora acestui condamnat așa de uman, care a notat un strigăt ce resuna în toate pepturile: desființarea pedepsei cu m^orte! să nuse condamne el însuși, să nu fie secura sinucidelei sele și să asculte tribunalul care l'a acit^ot de esil. De ce sa abandone tot ce tubese mai mult în lum^e? Oare tubese cine-va pe mama sa mai puțin când ea suferă? Si ce l' pasă lui de ceea ce se petrece în Franca? E atăt de mult chemat și el refuș de a fi ales!

Romanul burged, avragin comie, de Anton Furetiere, cu precuvintare și note de Petre Jannet (Pierre Jannet) (2 vol. în 16. Picard).

Sunt deja câți-va an de cand D^o. Francis Wey (1852) și Carol (Charles) Asselineau (1854, 1859) au reabilitat caracterul și talentul lui Furetiere, gonit din Academie fiind că a avut eutezanță ca să facă el singur un dicționar mai bun de cât toți c^ontrați lui împreună.

Furetiere, amicul lui Huet, Ménage, D^otru, Mézeray, Boileau, Racine, a fost un bărbat f^orte instruit și f^orte spiritual. El a conlucrat

la comedia „Les Plaideurs” a lui Racine și la Capelanul decoif^ot al lui Boileau. În fine Romanul se^u burges, a fost în Franca cel d'ânteu romanu de moravuri; ac^osta carte, prin precisia și m^olădierea naturală a stilului, prin scrupuloasă veritate a picturilor, este în contra fraseabunde și nesuferitei emfaze a marelui secul. E un colț al vieții așa cum era, și adesea așa cum e încă. Nici aventuri străine, nici pasii false, ci numai mersul natural al exist^oței ordinare, costumele, obiceiurile și limbajul avocaților, sergenților, portăreilor și comercianților, al acelor burgesi cari au nutrit vult^orea numită Ludovic XIV. Aci vedem fete cari caut să se m^orite, cari nasc pe ascuns, cari fug din monastiu, de la părinți avari; o lum^e într^ogă mai interesantă, nici mai coruptă, nici mai ridiculă de cât curtisani și cartisanele regelui S^ore, Ludovic XIV. Malitia contempuramilor recunoștea în viile schițe ale lui Furetiere, pe C^ofin, predicatorul polit; pe presidentul Tambonneau căru trebuia o ora p^ona să și puna manecutele; pe Benserade, „omul care și-a făcut reputația prin bagatela melodi^osă, marele privilegiograf al Franței;” Boissier, „poet prost al celor-alte curți;” Fouquet, „intendental scoicelor lui Neptun;” Dominora de Scudery-Polymachie, și Ninon-Poliphile, și countesa de Gressé-Collantine, și Pollet-Vollichon, sau și pe Charles Sorel-Charro-selles. Romanul Burgez p^ote să fie fără despret asedat de critica și morală la ore care distanță de Moliere și Labruyere, dară pe acelaș rang al bibliotecei.

PARIS

SALVANDA.

O c^onduție.

Am vețut un anuț c^onduț în Romanul. Anuța cu emfază un concurs pentru locul de medic secu dar. Pe candidați îi gratifică cu epitetul de medici și unuța singur se reservă titlul academie de doctor (de curând sosit în ț^ora, atăt mai r^ou!!) Cine o fi autorul acestor rinduri?

Îndemnăm redacția Romanului pe care o credem atăt de serioasă, d^o se feri de asemenca pacăliri cari o compromit în ochi publicului serios.

Toți candidați pentru acest concurs au titlul academie de doctori, mai habitir de cat rimerul Rhimiceanu.

Imprim^oria lui Ion Weiss, strada Bațig^otei No. 16.



Administrația gazetei.

Cu acest numer ALBINA PINDULUI începe anul al doilea.

Anul trecut am publicat douăzeci și una fascicule. Trei fascicule au fost distribuite în adaos pe lângă cele alte.

Rugăm pe Domni abonați ai căror abonament pe anul ănteu a expirat, să bine-votască a înainta prețul.

Ca ori-care organ în ănteu anul și al nostru s'a luptat cu multe dificultăți: neregulata primire a banilor, neesențitatea tipografelei pe care am și abandonat-o.

Administrația și redacția este în București, Pașagiul Român, Scara I No 8.

Prețul pe un an este de 20 lei noi pentru Capitală, 22 pentru județe și 15 florinți pentru străinătate. Abonamentele se primesc numai pe un an.

Administrato r u l

Stefan H. Granda.